İŞÇİNİN SESİ

Türk-İş
seçim yapılacak illerin dördünde
miting kararı aldı

İŞÇİLER SEÇİMLERDE MEYDANLARI DOLDURALIM

OX 513, LONDON N16 5QB ENGLAND

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap göndererek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Tren "kazası"nın suçlusu burjuvazidir

24 Temmuz günü İstanbul İdealtepe'de istasyonda durmakta olan bir trene arkadan gelen bir banliyö treni çarptı. 9 yolcu öldü, 18 yolcu yaralandı.

Bundan önceki son tren "kaza"sının üzerinden daha sadece bir ay geçmişti. 23 Haziran 1986 günü yine İstanbul'da iki elektrikli tren çarpışmış, iki kişi ölmüş, dördü ağır olmak üzere 30 kişi de yaralanmıştı.

Demiryolları üstünde kol gezen ölüme kaza demek burjuvazinin suçunu görmemek olur. Kazalar, bütün tedbirler alındığı halde hesapta olmayan nedenlerle ya da insan hatalarıyla ortaya çıkar. Ama demiryolları üstünde meydana gelen facialarda durum hiç de böyle değildir. Demiryollarının durumu, kullanılan sinyalizasyon sistemi, demiryolu işçilerinin çalışma koşulları her an her yolculukta bir "kaza" olasılığı taşıyor.

Bugün var olan demiryolu ağı son derece bakımsız, kullanışsız ve eskiliğinden dolayı tehlikelidir. 27 Temmuz tarihli *Milliyet* gazetesinin yazdığına göre "demiryolu ağımızın yüzde yetmişi ekonomik ömrünü tamamlamıştır."

Demiryollarını yenilemeden, gerekli bakımı, onarımı yapmadan halkın ulaşımına sunmak kaza masumiyetini ortadan kaldıran, burjuvaziyi katliamların suçlusu yapan birinci nedendir.

Kullanılan sinyalizasyon sistemine gelince. Türkiye'de bu da çağın çok gerisindedir. Hem eskimiş, dökülmüş, bugünkü tren kapasitesini kaldırmaz hale gelmiştir hem de insan hatasına çok açıktır. Bugün pekçok ülkede otomatik fren sistemi kullanılmaktadır. Yani makinist kırmızı sinyali görmeden geçmeye kalksa geçemez. Çünkü bu sistem kırmızı ışıkta geçen treni otomatik olarak durdurur. Devletin böyle bir tedbiri almayıp yolcuların bütün güvenliğini yalnızca makinistin dikkatine bağlaması bugün kaza masumiyetini ortadan kaldıran ikinci nedendir.

Kullanılan sinyalizasyon sistemi otomatik fren sistemiyle bağlı olmadığı gibi sık sık yanlış sinyal gönderecek denli yıpranmış ve yetersizleşmiştir. Yirmi-otuz trenlik bir trafiği ancak yönetebilecek bir kapasiteye sahip olan bu sistem bugün iki yüzün üstünde trene sinyal göndermektedir.

Bu durumda olabilecek her şeyin sorumluluğu makinistin ya da kontrol masasındaki memurun sırtına bırakılmıştır. Hemen her "kaza"da ya bir ya öteki suçludur (!).

Nitekim İdealtepe'deki çarpışmadan sonra olay yerine gelen Özal TCDD yetkililerine ilk olarak şu soruyu yöneltmiştir: "Sinyalizasyon işaretlerini yanlış görme durumu var mı?" TCDD Bölge Şefi Özteke de şöyle demiştir:

"Ankara'dan gelen banliyö treni makinisti, kırmızı sinyali yeşil ya da sarı zannedip geçmiş olabilir." (*Hürriyet*, 26 Temmuz 1986)

"Kaza"dan yaralı olarak kurtulan makinist İbrahim Kara "yeşil sinyal yanıyordu, vicdanım rahat" diyor. Ama diyelim ki kırmızıda geçti. Suçlu İbrahim Kara mıdır yoksa böyle bir demiryolu ağının, böyle bir sinyalizasyon sisteminin sorumluluğunu işçilerin sırtına yükleyenler midir? Burjuvazi kendi pisliğini işçilere yamamaya kalkıyor.

Bunun bir kaza değil burjuvazinin katliamlarından biri olmasının üçüncü nedeni de demiryolu işçilerinin çalışma koşullarıdır.

Böylesine büyük dikkat gerektiren ve tüm toplumun ulaşım güvenliğini omuzlarında taşıyan demiryolu işçileri bugünkü fiyatlar karşısında lafı geçmez ücretlerle, zorla yaptırılan fazla mesailerle ve fazla mesaiye ödenmesi gereken iki kat ücret ödenmeden çalıştırılmak tadırlar.

Ortalama maaşları 45 bini geçmeyen demiryolu işçileri elbette ki bu parayla geçinememekte, işten sonra taksi şoförlüğü, garsonluk, pazarcılık gibi ek işler yapmaktadırlar. Uzun çalışma saatlerinden sonra evine gidip dinlenemeyen, yeterli beslenemeyen işçiden iş başında dikkatli olmasını ve herşeye rağmen "kaza"ları önlemesini beklemek haksızlıktır. Ama şaşırmayalım bizim burjuvazi bir garip olduğundan bunu istemektedir.

Bütün bunların karşısında işçilerin tutumu hem kendi haklarını hem toplumun güvenlikli ulaşım hakkını savunan ileri bir tutumdur.

Mart ayında demiryolu işçileri bu çalışma koşullarının kazaya neden olacağını söyleyerek iş bırakmışlardı.

Şimdi de Özal'a bir mektup gönderdiler. Demiryolları Makinist, Ateşçi Revizörler Derneği Başkanı Hakkı Koç şöyle dedi:

"Personel yetersiziği öne sürülerek, bazen aralıksız 20 saat sürekli çalıştırılıyoruz. Çalışmak istemeyince de toplu eylem yapmakla suçlanıyoruz."

Demiryolu işçilerinin mart ayındaki eylemleri sırasında Handan Alçora yoldaş söyle diyordu:

"TCDD işçilerinin konumu, bu bakanların, bu hükümetin, bu devletin gereksizliğinin çok canlı kanıtıdır. İşveren devlet, hem işçilerin en basit doğal haklarını, hem halkın güvenilir bir tren yolculuğu yapma hakkını hiçe sayıyor. Öte yandan işçiler hem kendi çıkarlarını, hem halkın çıkarlarını savunuyorlar. Türkiye'yi kimin yönetmesi gerektiğini pratikte kanıtlıyorlar.

"Ceza suçluya verilir. Türkiye'deki suçlu burjuvazidir, onun devletidir. İşçi sınıfımız suçlulara cezasını verecektir." (*İşçinin Sesi*, sayı 302)

Bu "kaza"dan sonra bazı burjuva gazetler "katliam" diye manşetler attı.

Komünistler bu tür "kaza"ların kaza değil, gerekli güvenlik önlemlerini olmayan burjuvazinin cinayeti olduğunu hep söylediler. Şimdi görüyoruz ki burjuva basın da bunlara "katliam" deme düzeyine ilerlemiş (!) Ama katliamın suçlusu kim sorusunun cevabına gelince burjuva basın sistemin suçunu ya tek bir işçinin ya da en fazla devletin kötü yöneticilerinin üstüne atıp sistemi kurtarıyor. Bu olayda da öyle oldu. Kimisi makinisti, kimisi sinyal memurunu, en fazla ileri gidenler de sorumsuz TCDD yönetimini suçladı.

Asıl suçluyu ise hepsi gözlerden saklamaya çalıştı. Suçlu Türkiye kapitalizmidir, yönetici sınıf olmaya layık olmayan Türkiye burjuvazisidir.

Bugün yalnızca tren yollarında "kazalar" olmuyor. Birgün bir yerde koca bir apartman çöküyor, yüzlerce insan altında kalıyor. İçme suları zehir saçıyor. Şehirlerin ortasından akıp giden kanalizasyonlar, açık çöp yığınları ortalığa hastalık saçıyor. Kolera salgınının adı, "yaz ishali" diye gazetelere geçiyor. Her gün olan "iş kazaları"nda işçiler ya ölüyor ya sakat kalıyor. Neden? Çok basit bir nedeni var. Burjuvazi tatlı kârlarından vazgeçip böyle halkın can güvenliğini, sağlığını ilgilendiren alanlara yatırım yapmıyor.

Bu katliamların suçlusu — hem işçilere karşı, hem ölen, yaralanan halka karşı — burjuvazidir. İşçi sınıfımız tüm bunların hesabını sormaya hazırlanıyor.

N.D., Londra

Rüzgara karşı

Sınıyor beni
sınıyor belli
sınıyor tersten
hem de kuzeyden
esen rüzgar.

Sanıyor belki
sanıyor belli
kırıldıkça cılız dallar
devrilmeye hazır,
sanıyor ki bu
köksüz bir ağaçtır,
kavaktır.

Çağrın kabulümdür
meydan okuyorum sana
tayfun musun nesin
rüzgar ya da kasırga.

Köklerim derindedir,
bu verimli toprakta
işçidedir köklerim
komünizmde, devrimdedir.

Sına sen, içi geçmiş rüzgar
meydan okur sana
bu gün görmüş çınar.

Mercan Köklü

Haydi ho

İlk önce söyleyen Nuh değıldi elbet
Musa sonuncusu olmadı.
Lenin geçti bu yoldan, haykırarak
Kastro ya da ermiş Ho
yinelediler,
ve ben bugün
yoldaşlar,
bu dörtköşe kağıttan
size sesleniyorum
yineliyorum
kulak verin dinleyin:

Durgun suyun göbeğinden
bataklığın içinden geçiyoruz
direnci en yüksek olanı içimizden
seçiyoruz.
Kavgaya coşkuyla koştuk
ama bu yolu
dede tarih çizdi bizim için,
"hayır" demedik.
Sendeleyenimize el verdik
ama şöyle düşerek
ama savrularak
ama inançla ve haykırarak
i-l-e-r-l-e-d-i-k!
Ama elbette, ters de eser rüzgar
kum tükürür kulaklara
bilinç körelir
insanoğlu bu, tükenir

Bataklığın sonuna gelince
döndürün başlarınızı
geride mezar taşları
geride anı, onur
ardımız zorlu kavganın
izleriyle doludur

Yolumuz uzun, yoldaşlar,
rüzgar ters,
toprak hırçın
yol uzundur.
Tam da bu nedenle belki,
bu yürek var ya,
bu yürek kavga,
hınç, hırs doludur.

Yarına varan yol, yoldaşım
en sınanmışın yoludur
Geriye bir bakın, ilerleyin
doğacak günün sesine
kulak verin
ve ilerleyin.
Lenin geçti bu yoldan, Kastro, Ho.
Haydi ho,
haydi ho!

Mercan Köklü

KAVGA YORUM

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı 311, 18 Ağustos 1986

Türk-İş seçim yapılacak illerden dördünde miting yapma kararı aldı.

HAYDİ ALANLARI DOLDURALIM

İşçi mitingleri, kararı alanların öznel niyetlerinden bağımsız olarak, işçi sınıfının belki partisi eliyle değil ama koca gövdesiyle burjuva seçim platformlarını kullanması anlamına gelecektir. İşçi sınıfının geniş emekçi yığınlara, bugünün Türkiye'sinde umut bağlanabilecek, yaslanılabilecek tek alternatifin işçi sınıfı alternatifi olduğunu gösterebilmesi anlamına gelecektir.

Cemile Çakmak yoldaşımız geçen sayımızda önümüzdeki ara seçimlerle ilgili olarak şöyle yazmıştı:

"Türkiye emekçilerini kurtaracak alternatif seçimlerden değil işçi sınıfının başı çekeceği eylemlerden çıkacaktır.
"(...)
"Toplumdaki güç dengelerini belirleyecek olan ara seçim sonuçları değil işçi sınıfının savaşımıdır. Asıl önemli olan budur. Ara seçimlerden bu doğrultuda yararlanılmalıdır.
"Zaten çoktan 'politize' olmuş Türkiye'de ara seçimler politizasyonu daha da arttıracaktır. Böyle bir ortamda işçi sınıfının eylemleri de yükselirse, o zaman ara seçimler yangından mal kaçırmaya değil yangını körüklemeye yarar. Özal, toplumdaki güç dengeleri değişmeden ara seçimi 'savalım' derken, ara seçim güç dengelerinin değişmesine, 'Özal'ın savılması'na katkı yapar." (*İşçinin Sesi*, sayı:310)

7 Ağustos günü toplanan Türk-İş Başkanlar Kurulu, ara seçimlerin 28 Eylül tarihine alınması üzerine, seçim yapılacak illerden dördünde miting yapılması kararını aldı.

Başkanlar Kurulu toplantısında, bu mitinglerde izlenecek taktik de şöyle belirlendi:

"İşçiler ve halk kitlelerine, çalışanlar aleyhinde iktidar uygulamalarının anlatılması, dolaylı olarak çalışandan yana olmayan siyasal iktidara oy verilmemesinin istenmesi." (*Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1986)

Türk-İş'in seçim öncesi eylemler yapma kararı önemli bir karardır. Eylemler için belirlenen taktik de emekçi yığınların bugün burjuva partiler, seçimler ve parlamento karşısındaki duygularını, düşüncelerini bir yönüyle de olsa yansıtmaktadır.

Cemile Çakmak yoldaşımızın dediği gibi: "Bugün Türkiye'de geniş yığınlar açısından oy ile inanç arasında ciddi bir bağ kalmamıştır. Varolan düzenden, parlamentodan, sistemden ciddi beklentiler yoktur. Burjuva değer yargıları gibi siyasal aygıtları da çöküş içindedir." *(agy)* Bugün işçi, emekçi yığınlar, eskiden olduğu gibi, hiçbir burjuva partisine gönülle, inançla bağlı değildir. Verilen ve verilecek oylar güven, inanç ve umut ifade etmemektedir.

Öte yandan işçi, emekçi yığınlar sesini duyurmak, varolan siyasal güç odaklarının karşısına kendi güçlerini koymak, en azından "bu ülkede hükümet etmek isteyen bizim bu dev gücümüzü dikkate almak zorudadır" demek istemektedir.

Bu açıdan bakacak olursak, yapılacak işçi mitingleri, karar alanların öznel niyetlerinden bağımsız olarak, işçi sınıfının belki partisi eliyle değil ama koca gövdesiyle burjuva seçim platformlarını kullanması anlamına gelecektir. İşçi sınıfının geniş emekçi yığınlara, bugünün Türkiye'sinde umut bağlanabilecek, yaslanılabilecek tek alternatifin işçi sınıfı alternatifi olduğunu gösterebilmesi anlamına gelecektir.

Sol burjuva partileri de sergileyelim

Yukarıda, Türk-İş'in eylemler için belirlediği taktik, işçi emekçi yığınların partiler ve seçimler karşısındaki duygu ve düşüncelerini "bir yönüyle yansıtıyor" dedik.

Bir yönüyle değil de tam olarak yansıtması için bu taktiği, iktidarı eleştirme sınırından çıkarmak, bugün işçi, emekçi yığınların en günlük, en basit, en küçük ihtiyaçlarına, söz düzeyinde bile yanıt vermekten aciz kalan sosyal demokrat partilere de uzatmak gerekmektedir. İşçiler seçim meydanlarında, belgileriyle, konuşmalarıyla yalnızca siyasal iktidara karşı değil, Türkiye koşullarında, bir parça umut olmayı bile beceremeyen sosyal demokrat partilerin de içyüzünü açık etmelidir.

İşçilerin kime oy verecekleri ise izlenecek seçim taktiğinden ayrı birşeydir. Türk-İş, üyelerine "çalışanlardan yana olmayan siyasal iktidara oy verilmemesini" önermektedir.

Gerçekten de ANAP'ın ara seçimlerden oy kaybederek çıkması, Türkiye'nin faşizm artığı kurum ve yasalardan kurtulma hızını arttırabilir.

Ama Türkiye'de gerçek bir demokratikleşmeden, faşizm artıklarından kurtulurken güdük, kısıtlı, Türkiye tipi demokrasinin sınırları içine takılıp kalmamaktan söz ediyorsak, bu noktada önemli olan oyların şu ya da bu burjuva "sol" partisine verilmesi değil, işçi sınıfının aktif, militan eylemleri yükseltmesidir. Türk-İş'in aldığı seçimlerde eylemler yapma kararı bu açıdan önemlidir.

İşçilerin siyasete şu ya da bu burjuva partinin kuyruğuna takılarak değil alanları doldurarak katılması burjuvaziyi ciddi şekilde tedirgin ediyor.

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler, eylem konusunda şöyle dedi:

"Sendikalar siyasetle uğraşamaz. Türk-İş ise seçim öncesi iktidar aleyhinde propagandaya yelteniyor. Buna rağmen ANAP seçimleri kazanırsa, biz Türk-İş'i yenik sayarız. İyi düşünmeli, dikkatli hareket etmeliler." (*Milliyet*, 27 Haziran 1986)

Bu seçimlerde ANAP'ın oylarını en azından koruma olasılığı çok uzak bir olasılık değildir. Bu olasılığın nedenleri Türkiye'de sosyal demokrat partilerin inandırıcı bir program ortaya koymamalarından tutun, iktidara karşı son derece kişiliksiz, çekingen bir muhalefet yürütüyor olmalarına, ANAP'ın iktidar partisi oluşuna, seçimlerde saçacağı paralara kadar uzanmaktadır.

Ara seçimlerden ANAP'ın oylarını koruyarak, hatta arttırarak çıkması hiç de "Türk-İş'in" (işçi sınıfı anlayın) yenilgisi anlamına gelmeyecektir. Yalnızca ve yalnızca şu anlama gelecektir: "Oylar küçük hesaplar, geçici sallantılar temelinde kullanılmıştır. Oya ciddi bir işlev yakıştırılmamıştır." (*agy*)

Türk-İş İstanbul'da da miting yapmalıdır

7 Ağustos günü toplanan Türk-İş Başkanlar Kurulu'nda en fazla tartışılan konu, eylemlerin hangi illerde düzenleneceği oldu.

Toplantıya, Demiryol-İş Sendikası İstanbul Şube Başkanı Zafer Boyar, İstanbul'da da bir miting yapılması önerisini getirdi. Bu öneri İstanbul'da şubeleri bulunan Petrol-İş, Deri-İş, Kristal-İş, Yol-İş, Ağaç-İş, Basın-İş ve Belediye-İş sendikalarınca da desteklendi. Zafer Boyar bu konuda şöyle dedi.

"Artık İstanbul da ses vermelidir. İzmir ve Eskişehir'den sonra işçilerin sesinin daha büyük çıkması isteniyorsa, önemli bir işçi merkezi olan İstanbul'da da miting düzenlenmelidir." (*Hürriyet*, 7 Ağustos 1986)

Başkanlar Kurulu toplantısından ne yazık ki İstanbul'da miting kararı çıkmadı. Oysa işçi sınıfının sesinin seçimlerde daha da gür çıkmasını istiyorsak İstanbul'da da miting yapılmalıdır. İşçi sınıfı bu büyük işçi yatağından da sesini yükseltmeli emekçi halka güven, burjuva yüreklere korku salmalıdır.

Güzide Akalan

Egemen sınıf olarak varlığını sürdürebilmesinin nesnel temeli kaymış bir burjuvaziden halk yığınlarını kavrayacak bir siyaset izlemesi beklenemez.

Bu burjuvazi bu ülkeyi yön tmeye layık d ğildir

En solundan en sağına dek tüm burjuva partileri hiçbir inandırıcılığı olmayan sahteliği sırıtan propaganda yapıyorlar. Egemen sınıf olarak varlığını sürdürebilmesinin nesnel temeli kaymış olan bu burjuvaziye, işçi sınıfından emekçi yığınlardan yiyecek ekmek kalmamıştır.

Ara seçimlerin işçi, emekçi yığınlara hiç faydası dokunmasa, Türkiye burjuvazisinin en "sol" uçlarıyla bile ne kadar nefessiz, ne kadar ülkeyi yönetmeye layık olmayan bir burjuvazi olduğunu gözler önüne sermesi açısından faydası olacaktır.

Sağ-sol oyunu yapmadan tüm partiler için söyleyebileceğimiz ortak nokta, hiçbirinin işçi sınıfı ve emekçi yığınların içinde bulunduğu koşulların düzeltilmesine yönelik bir vaatte bulunmamalarıdır. Örneğin SHP'nin ara seçimler öncesinde saptadığı 17 temel hedef arasında bu konudan, bir cümle içinde, şöyle söz ediliyor:

"SHP bozulan gelir dağılımında yeniden iyileştirme süreci başlatacak, bu amaçla Gelir ve Kurumlar Vergisi oranları yeniden düzenlenecek." (!!!)

Emekten, halktan yana bir parti olarak ortaya çıkan SHP'nin işçi-emekçi yığınların can derdine ayırdığı yer bu kadardır ve bu derdin çözümü vergi oranlarının yeniden düzenlenmesinde aranmaktadır!

Öte yandan burjuva muhalefetin ANAP hükümetine karşı yürüttüğü muhalefet, "bayan Özal'ın saltanat balosu," "Zeynep Özal'ın davulcusu", "Jaguar" düzeylerinde seyretmektedir.

ANAP iktidarı Türkiye tarihinin tanıdığı en "sonradan görme", en "devlet terbiyesi" görmemiş iktidardır. Ama bir muhalefet, diline yalnızca bunları dolayıp, halkın önüne ciddi, inandırıcı bir alternatif, bir program koyamıyorsa o partinin iktidar olması da kolay değildir.

Ara seçimler sosyal demokratların ne kadar demokrat olduklarını da sergileyen örneklerle doludur.

Bilindiği gibi ANAP DSP'yi "bir bölen" olarak seçimlere sokabilmek için cuntanın seçim yasasını "bir defaya mahsus olmak üzere" deldi. Ve böylece tüm yasal partilere seçimlere katılma hakkı sağlanmış oldu.

SHP, öteden beri, iktidara gelince anti-demokratik yasaları, bu arada tabii seçim yasasını da değiştireceklerini söyleyen bir partiydi. SHP'nin, kendiyle tutarlı olmak istiyorsa, iktidarın bu geri adımına yapışması, bundan asıl seçim yasasının değiştirilmesi yönünde yararlanması gerekirdi.

Ama hiç de böyle olmadı. Günlük çıkarlar "sosyal demokrat ilkelere" galip geldi ve SHP, küçük partilerin de seçimlere katılmasına izin veren geçici yasanın vatan ve millet çıkarları açısından ne kadar tehlikeli olduğunu ispatlamaya koyuldu.

Bu yasayla, önüne gelenin parti kurup, radyo ve televizyondan propaganda yapabileceği söylendi. Hatta bu yasanın ne kadar tehlikeli bir yasa olduğunu kanıtlamak için gazeteci Tayyar Şafak'a bir parti kurduruldu. Tayyar Şafak, neden parti kurduğunu şöyle açıklıyor:

"Benim amacım birşeyi kanıtlamak... Radyo ve televizyonun istismar edilebileceğini bu teşebbüsle anlatmak... *kanundaki boşluk kötü niyetliler tarafından kullanılabilirdi. Yani mesela bir takım devlet düşmanları çıksa... Bir parti kurup istedikleri demeçleri yazsalar...* Yüksek Seçim Kurulu kararına göre, bunlar hiç değiştirilmeden yayınlanabiliyor." *(Milliyet*, 27 Temmuz 1986) (abç)

Milliyet gazetesi yazarlarından Altan Öymen de allaha şükretti ve şöyle dedi:

"Allahtan ki, her aklına esenin 30 kişiyi bulup parti kurma işini 22 Temmuz'a kadar gerçekleştirebileceğini, Şafak'tan başkası da keşfetmemiş." *(Milliyet*, 28 Temmuz 1986)

Bizim sosyal demokratlarımız ne kadar demokrat! Üstelik bu anti-demokratlıklarıyla Özal'ın ekmeğine yağ sürmüş oluyorlar. Sanki bu geçici seçim yasasıyla Türkiye öyle demokratik bir ülke oluvermiş ki isteyen, hatta "devlet düşmanları" bile parti kurup radyoda, televizyonda istedikleri demeçleri yayınlatabilirlermiş. Hem de hiç değiştirilmeden!

Ara seçimin en "yürekler acısı" duruma düşürdüğü parti ise DSP'dir. Eski siyasiler üstündeki yasakların iyice delinmesiyle artık DSP'nin fiili başkanlığını yapmaya başlayan Ecevit bu günlerde sık sık kahve konuşmaları yapıyor. Ancak Ecevit o kadar sağa çarketmiş durumdadır ki, eskiden Karaoğlan diye ona umut bağlamış yığınlar, Karaoğlan'ın aslında nasıl kara bir yılan olduğunu kavramaya başlıyorlar.

Ecevit eskiden beri kara bir yılandı. Ama hiç olmazsa, Kıbrıs Rum halkını boğazlamaya giderken "Yunanlı kardeşim" kabilinden şiirler yazmayı ihmal etmiyordu. Ecevit her zaman bir anti-komünistti ama hiç olmazsa yüzünü "her türlü fikrin açıkça savunabildiği bir düzenden yana medeni adam" maskesiyle örtmeyi becerebiliyordu.

Aynı Ecevit bugün SHP'yi şöyle eleştirebilmektedir:

"SHP'nin büyük kongresinde... Aysellerimizi bırakmayan Bulgaristan büyükelçisi alkışlanıyor. O partinin yöneticileri de susuyor. Buna razı mısınız?" *(Milliyet*, 12 Ağustos 1986)

Ecevit son günlerde, laiklik maskesi altında din sömürüsü de yapmaya başladı. Manisa gibi dini tarikatların yaygın olduğu bir bölgede konuşurken kimsenin dinine, tarikatına, karışmayacağını söyledi. Bu sözler, ilk bakışta laik bir devlet anlayışının, halkın dini inanç özgürlüğüne saygının ifadesi gibi geliyor. Ancak, Ecevit aynı bölgede "en büyük Ecevit" diye bağıranlara "en büyük allah, sonra halk" diye yanıt verdi. Anlaşılan, işçi sınıfının oylarından umudu kesmiş olan Ecevit artık gözünü dini akımlara dikmiştir.

Burjuva partilerin, ama özellikle de sosyal demokrat partilerin bu kadar yerlerde sürünen bir siyaset izlemesi, bugünün Türkiye'sini düşündüğümüzde çok anlaşılır birşeydir.

Türkiye'de sınıf çelişkileri özellikle son yıllarda giderek derinleşti. Toplumun temel sınıfları iyice birbirinden ayrıldı, aralarında derin bir uçurum doğdu. İleri kapitalist ülkelerin emperyalist burjuvazileri, dağıttıkları kırıntılarla bu uçurumun iki yakasını bir araya getirebilmekte, derin sınıf çelişkilerinin keskinleşmesini önleyebilmektedirler.

Türkiye'de ise sınıf çelişkileri uzun yıllardır keskinliğini koruyor. Bu durumda burjuvazinin egemen sınıf olarak varlığını sürdürebilmesinin nesnel temeli iyice kayıyor. Burjuvazinin gereksizliği artık elle tutulur, gözle görülür bir olgu oluyor.

Egemen sınıf olarak varlığını sürdürebilmesinin nesnel temeli kaymış olan bir burjuvaziden halk yığınlarını kavrayacak bir siyaset izlemesi beklenemez. Bu nedenle en solundan sağına tüm burjuva partilerin işçi, emekçi yığınlara yönelik propagandası ya hiçbir inandırıcılığı olmayan, sahteliği apaçık sırıtan bir propaganda oluyor ya da sosyal demokratlar dahil tüm burjuvalarımız bu konuyu es geçmeyi tercih ediyorlar. Türkiye'de burjuvaziye işçi sınıfından, emekçi yığınlardan yiyecek ekmek kalmamıştır.

Beyza Füsun

İşçi sınıfının eylemleri yükseltmesi burjuvaziyi yeni manevralara zorluyor

Şahinkaya olayı

Aliye P. Atılgan

Şahinkaya'nın yaptığı yolsuzluklar, yıllardan beri cümle alemin bildiği şeylerdi. Olayın tam da Türkiye'nin büyük bir dönemeç aldığı, faşizm artığı kurumların, yasa ve yasakların artık açıktan sorguya çekilmeye başlandığı bir dönemde açığa çıkarılması anlamlıdır.

Son günlerde siyasal alanda yaşanan olaylar, Türkiye'nin büyük bir dönemeç almakta olduğunu gösteriyor. İşçi sınıfının İzmir'den sonra Eskişehir'de alanlara çıkması, üstelik bu mitingin "bir Anadolu kentinde düzenlenen bir miting" olmaktan çıkıp ülke çapında yankılar uyandıran, siyasal iktidara karşı kararlı belgilerin yükseltildiği, militan, capcanlı bir eyleme dönüşmesi, işçilerin genel grev kararını uygulamaya kararlı olduklarının açıkça gözler önüne serilmesi, burjuvaziyi yeni manevralara zorluyor.

Bu yeni manevraların en önemlilerinden biri, belki de birincisi Şahinkaya olayıdır.

Şahinkaya olayı neden bugün açığa çıkarıldı?

Şahinkaya'nın yaptığı yolsuzluklar, yıllardan beri cümle alemin bildiği, mahalle kahvelerinde, aile sohbetlerinde bile dedikodusu edilen şeylerdi. Bu yolsuzlukların, tam da Türkiye'nin büyük bir dönemeç aldığı, faşizm artığı kurumların, yasa ve yasakların artık açıktan sorguya çekilmeye başlandığı bir dönemde, günlerdir manşetlerden inmeyen bir flaş haber haline gelivermesi ilginçtir.

Şahinkaya'nın yaptığı yolsuzlukların neden açığa çıkarıldığı konusunda çeşitli söylentiler var. Cüneyt Canver, önergeyi, Şahinkaya'ya *"kendisini aklama fırsatı vermek için"* verdiğini söylemişti. Daha sonra, kendisi hakkında öne sürülen iddialarla "Şahinkaya olayını gündeme getirmesi arasında bir ilişki bulunabileceğini" belirtti. (*Milliyet,* 4 Ağustos 1986) Bilindiği gibi Canver hakkında bir bankerlik şirketiyle ilgili iddialar var. Ve Canver'in yukarıya aktardığımız sözlerinden, bu iddiaların ortaya atılmasında Şahinkaya'nın parmağı olduğu anlamı çıkıyor.

Öte yandan, işin içinde F-16'lara karşı olan finans gruplarının bulunduğu söyleniyor. Bir başka habere göre ise, "Türkiye'de elektronik sanayiinin kurulmasını engellemek, Türkiye'de siyasal gerginlik yaratmak isteyen Yunanlılar"(!) bu işin sorumlusu. (*Hürriyet,* 16 Ağustos 1986)

Ancak, Şahinkaya olayının, haberi afişe edenlerin öznel niyetlerinden bağımsız, çok daha çaplı ve derin bir anlamı var. Şahinkaya olayı bir yönüyle tüm 12 Eylülcüleri hatta rejimi tehdit eden sonuçlar doğurabilecek çapta bir olaydır. Öte yandan bu olay, yılların suçunu, pisliğini omuzlarında taşıyan kişi, kuruluş ve çevrelerin, bunların da ötesinde rejimin kendisini temize çıkarma yolunda kullandığı ve daha da kullanabileceği bir olay olmuştur. Kısaca söyleyecek olursak, Şahinkaya olayı rejim açısından hem sarsıcı hem yamayıcı yönleri olan çelişkili bir işlev görmektedir.

Şahinkaya, yaptığı yolsuzlukların gazete manşetlerine çıkmasıyla birlikte olayı "12 Eylül harekatını yıpratma çabalarının bir halkası" olarak niteledi. "Bu söylentiler bir başlangıçtır" dedi ve asıl amacın "konuyu kamuoyunda tartışmaya açarak 12 Eylül yönetimini ve diğer konsey üyelerinin durumunu, gündelik tartışmaya ve spekülasyona sokmak" olduğunu belirtti. (*Milliyet,* 3 Ağustos 1986)

Konuyu açığa çıkaranların, Şahinkaya'nın iddia ettiği gibi, 12 Eylül'e, bugünkü rejime karşı bir komplo amacıyla hareket ettikleri o kadar açık değil. Ancak Şahinkaya, yukarıdaki sözleri kendini korumak amacıyla da söylemiş olsa, "tehlikeyi" çok iyi görmüştür.

Şahinkaya olayının nesnel olarak böyle bir tehlike taşıması çeşitli burjuva kesimlerin de olaya yaklaşım tarzlarını belirleyen bir etken olmuştur.

350 milyonluk serveti küçümseyenler

ANAP gibi, zaten kendileri büyük yolsuzluk iddialarıyla karşı karşıya olan kesimler Şahinkaya'ya en fazla sahip çıkanlar oldu. Önergenin mecliste görüşülmesine karşı olduklarını belirttiler, mal varlığını açıklamasına gerek olmadığını savundular. Özal ise Şahinkaya'nın yaptığı mal beyanından sonra "bazı kimseler çamur atmayı meslek edinmiş, işte adamın mal varlığını gördünüz" dedi. (*Milliyet,* 7 Ağustos 1986)

Özal'ın "adamın mal varlığını gördünüz" diye küçümsediği servet 350 milyonun üstündedir ve zengin bir aileden gelmediği bilinen Şahinkaya'nın yaptığı tasarruflarla bu serveti biriktirmiş olması inandırıcı değildir. Şahinkaya'nın mal beyanı, yaptığı ikinci açıklamada da sırdaş hesapta hiç parasının olmadığını söyleyip "param yok borcum var" demesi (*Hürriyet,* 16 Ağustos 1986) herkesi güldürmekten öte bir sonuç vermemiştir.

Öyle görülüyor ki, Şahinkaya değil böyle uydurma mal beyanlarıyla, en ciddi görünüşlü bilirkişi raporları, meclis araştırmalarıyla bile "aklansa", halk arasındaki yaygın inanç değişmeyecektir.

Temize çıkarılmak istenen nedir?

Şahinkaya, Meclis'te kendisiyle ilgili olarak verilen önergeyi duyar duymaz "beni harcayarak bir yere varacaklarını sanıyorlarsa yanılırlar" demiştir. (*Milliyet,* 3 Ağustos 1986) Şahinkaya'yı harcayarak bir yerlere varmak isteyenler kimlerdir, temize çıkarılmak istenen nedir?

Şahinkaya'nın görevini kötüye kullanarak biriktirdiği servet üzerinde tartışmalar yürürken, burjuva basının diğer Konsey üyelerini, özellikle de Evren'i "hiç suistimal yapmayan pırıl pırıl paşalar"(!) olarak yüceltmesi bu açıdan çok ilginçtir. Metin Toker bu konuda şöyle yazdı:

"Tahsin Şahinkaya hatalıdır: 'Bu, 12 Eylül'ü yapanlara karşı bir komplodur' demekle yetindiği zaman.

"Tahsin Şahinkaya doğru davranırdı: '12 Eylül'e komplo yapanlar neden beni hedef seçtiler' deseydi.

"(...)

"... Hedef olarak neden Tahsin Şahinkaya seçilmiştir de, mesela aynı statüdeki Sedat Celasun veya ötekiler değil? Hatta doğrudan doğruya Kenan Evren'i vurmak daha verimli bir yatırım oluşturmaz mıydı?

"Demek ki, böyle komplolarda en önemli unsuru oluşturan 'inandırıcılık' Sedat Celasun'da veya ötekilerde, Kenan Evren'de işlemeyecekti. Tahsin Şahinkaya'da işleyeceği hesap ediliyordu.

"(...)

"Temize çıkması gereken ne 12 Eylül'dür, ne '12 Eylülcüler'. Temize çıkması gereken Tahsin Şahinkaya'dır." (*Milliyet,* 4 Ağustos 1986)

Mantık ne kadar açık!

İşler iyi gider, Şahinkaya "temize çıkarsa", "12 Eylül'ü yapanlara karşı komplo düzenleyenler" haksız çıkmış, 12 Eylülcüler ve yandaşları aklanmış olacaktır.

İşler kötü gider Şahinkaya temize çıkamazsa, bu onun kişisel sorunudur. 12 Eylülcüleri bağlamaz!

Metin Toker'in, rezaleti, Şahinkaya ve yolsuzluk sınırlarına hapseden bu mantığı Metin Toker'le sınırlı değildir. Başta önergeyi veren Cüneyt Canver ve SHP olmak üzere geniş burjuva muhalefet çevrelerinin tutumu bu mantıkla özdeştir. Cüneyt Canver'in meclise verdiği önergeden şu satırları okuyalım:

"Bir an için bu tür yolsuzluk savlarının doğru çıktığı düşünülse bile, bunun da devletin her biriminin bu konudaki kararlı ve özenli tutumunu ortaya koymak bakımından sonsuz itibar sağlayacağı kuşkusuzdur.

"Söz konusu iddialar sadece Sayın Şahinkaya bakımından ileri sürülmektedir. Gerek Sayın Şahinkaya'nın 12 Eylül döneminde birlikte görev yaptığı Sayın Konsey üyelerinin ve gerekse dönemin askeri ve sivil sorumluların hiçbiri hakkında hiçbir iddia ve ima yoktur." (*Cumhuriyet,* 27 Temmuz 1986)

Bunlar da burjuva demokrasisini temize çıkarmak istiyorlar

Burjuvazinin daha "sol" bir kesimi ise, Şahinkaya olayının suçunu faşizme, onların deyimiyle "kapalı rejimlere" yükleyip burjuva demokrasisini, kapitalizmi aklamak peşindedir. Bu tutumun tipik temsilcilerinden biri İlhan Selçuk'tur. İlhan Selçuk 6 Ağustos tarihli *Cumhuriyet*'te şöyle yazdı:

"Şahinkaya Olayı'nın anlamı nedir?

"Soru üzerinde düşünelim.

"Düşünmek için takvim yapraklarını geriye doğru çevirelim. MGK'nin (Milli Güvenlik Konseyi) iktidarı günlerine dönelim. O dönemde ülkemiz beş kişiden oluşan generaller kurulunun yönetimindedir. Beş kişilik kurul, bağlısız, koşulsuz iktidardadır. MGK'nin buyruğu, Cumhuriyet Anayasası'nın da üstündedir.

"(...)

"Emekli Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya, işte bu dönemin ürünüdür.

"Hiç kimse bu dönemin savunmasını yapmaya kalkmasın, anarşi ve terörü gerekçe saymasın. Mustafa Kemal Paşa; İngilizlere, Yunanlılara, Çerkes Ethem'e, Anzavur'a, Hilafet ordusuna; özetle dış ve iç düşmana karşı ulusal varlığımızın

İşçi sınıfı yalnızca yolsuzluk yapanlardan değil, faşistinden burjuvasına kendine kan kusturanların tümünden hesap soracaktır. Hem de Arjantin usulü uyuz mahkemelerle değil kıpkızıl bir devrimle.

Daha herşey yeni başladı. Yolsuzluklardan da, kapitalizmden de hesap sorulacak.

ölüm kalım savaşını bile anayasa ve Meclisle vermiştir.

"(...)

"Kapalı baskı rejimlerinde bu tür gelişmeler doğal sayılmalıdır. Gerçekte Sayın Şahinkaya, SHP'li Cüneyt Canver'e teşekkür borçludur. Çünkü gün geçtikçe yoğunlaşan söylentilerin gerçek olup olmadığı ortaya çıkmadan Sayın Şahinkaya Türkiye'nin sokaklarında rahat dolaşamayacaktır.

" 'Şahinkaya olayı'nın hepimize verdiği temel ders, kapalı rejimlerin sakıncalarıdır. Bu açıdan bakarsak, Sayın emekli generalin vereceği hesap, demokrasiye bir yatırım bile sayılabilir."

Kapalı rejimler altında, faşizm altına olağan denetim mekanizmaları işlemediği için, siyasal gücü elinde tutan kişilerin yolsuzluk yapmaları daha kolay olabilir. Ama Şahinkaya olayını yalnızca faşizmin ürünü olarak ortaya koymak doğru değildir. Bu dünya, en ılık burjuva demokrasileri altında, Şahinkaya olayını gölgede bırakacak ne yolsuzluklara tanık oldu, oluyor. Lockheed yolsuzluğu buna güzel bir örnektir. Sonra Türkiye halkı, ılık değilse bile kısıtlı burjuva demokrasileri yaşanırken yapılan dizi dizi, boy boy yolsuzlukları unutmuş değildir.

Kapitalizm, asıl olarak artıkdeğer sömürüsüne dayanan bir sistemdir. Bu anlamda özü hırsızlıktır. Ama kapitalizmde bu hırsızlık, diğerlerinden farklı olarak "kanuni" bir hırsızlıktır. Kapitalizm, asıl olarak bu "kanuni" hırsızlığa dayanır ama daha doğuş yıllarından başlayarak "gayrı kanuni" hırsızlıklardan hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Yolsuzluklar, görevini kötüye kullanmalar, karaborsa, rüşvet, stokçuluk, zor durumda olanın malını ucuza kapatma, hayali ihracat vb. vb. kapitalizmin her zaman kullandığı ilkel birikim yöntemleri olmuştur.

Bu nedenle, Şahinkaya olayının belki kapitalizmin özüyle değil ama doğasıyla sıkı bir ilişkisi vardır ve suçu "kapalı rejimlere" yükleyerek burjuva demokrasisini aklamak mümkün değildir. Kapitalizm ister kapalı rejimler, faşizm altında, ister burjuva demokrasisi altında olsun ilkel birikim yöntemlerinden yararlanmaya devam edecektir.

Sırdaş hesap kalksa ne olur?

Şahinkaya olayı patladığında yapılan mal beyanını yeterli bulmayanlar gözlerini sırdaş hesaba çevirdiler. Ortalığı bir sırdaş hesap düşmanlığıdır aldı. Bütün kötülükler ondan bilindi. Sırdaş hesabın kaldırılması istendi. Biz de sırdaş hesabın kaldırılmasından yanayız ama bunun kapitalizm altında, hele hele Türkiye kapitalizmi altında çok fazla bir değişiklik getirmeyeceği kanısındayız. Yılmaz Çetiner bu konuda gerçekten çok hoş bir yazı yazdı.

"Muhalefetimizin yıllardır muhalefet yapamayan sayın liderleri, sözcüleri yeni bir ipucu yakalamış gibi, tutturmuş bağrıyorlar, 'Sırdaş hesap da, sırdaş hesap...' Anladığımız onlar da sırdaşlığın ilgi çekici anlamından yararlanmak istiyorlar!...

"Yahu kardeşim, sırdaş hesabı kaldırsanız ne olur?.. Mevduat sertifikası çıkar ortaya!.. Geriye ne kalır!.. Kara para sahiplerini akılsız mı sanıyorsunuz siz?.. Cambazlığın binbir türünü bilmez mi onlar?.. Hem sonra sırdaş hesabın arkasından, hamiline Hazine bonolarını, özel sektör tahvillerini, hisse senetlerini, hepsini kaldıracak mısınız?.. Ya altın, ya döviz?..

"Hadi bir hata ettiniz kaldırdınız!.. Kirli parayı saklamanın pek çok yöntemleri yok mu?.. Bakınız Prof. Feridun Ergin ne diyor bu konuda:

" 'Evet, kirli parayı işletmenin birçok yolu vardır. Hamiline yazılı hisse senetleri, devlet ve şirket tahvillerine ve dövize, köprü, baraj ortaklığına, sahibi açıklanmamış para yatırılabilir. Kirli para faize de verilebilir. Ya da hayali ihracat gibi gösterilebilir. Bazı az gelişmiş rejimlerde büyük ihalelerden menfaat temin eden iktidar sahipleri, Dünya Bankası'na göre, parayı memleket dışında tutmayı tercih ederler. Sırdaş hesaplar ve mevduat sertifikasının yasaklanmasıyla, karanlıkta elde edilenin gün ışığına çıkması sağlanamaz.' (*Dünya*, 5 Ağustos)" (*Milliyet*, 12 Ağustos 1986)

Şahinkaya olayı rejim açısından hem sarsıcı hem yamayıcı yönleri olan çelişkili bir işlev görmektedir.

Ne kadar ilginç! Gerçekten de bugün hangi kapitalizm dünya yüzünden İsviçre bankalarını, hamiline yazılı senetleri, bonoları, çekleri, devlet ve şirket tahvillerini kaldırabilir?

Şahinkaya ve suç ortakları

Yukarıda Şahinkaya olayının tüm 12 Eylül faşistlerini hatta rejimi tehdit edebilecek çapta bir olay olduğunu söylemiştik.

Olay ilk patlak verdiği günlerde 3 Ağustos tarihli *Milliyet* gazetesi, Şahinkaya'nın yakınlarına şöyle dediğini yazmıştı:

"Zaman aleyhime çalışıyor. Ben umduğum desteği bulamıyorum. Şu anda kendimi yapayalnız, adeta terkedilmiş hissediyorum." '*Milliyet*, 3 Ağustos 1986)

Şahinkaya'nın kendisini terketmekle suçladıkları, Evren ve bugünkü konsey üyesi suç ortaklarıdır. Şahinkaya aynı yazıda üstü kapalı olarak suç ortaklarına "suç ortağı" olduklarını şöyle hatırlatıyordu:

"Bu konular daha önce de söz konusu oldu. Yurt dışından posta ile gelen bir sürü yayın ve mektupları hepimiz okuduk. En başta Cumhurbaşkanı okudu. Kimler hakkında ne yayınlar yapılmadı ki? Ne denmedi ki? Şimdi bütün bunları ciddiye mi alayım? Yani şu komünistmiş, bu ağaların ajanıymış vesaire, vesaire...

"Ben tek başıma re'sen hareket edemem. Bugün anayasal bir kuruluş olan Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesiyim. Benim de bağlı olduğum kurallar ve amirim var. Kendilerinin bu konudaki talimatları çerçevesinde hareket edeceğim."

Şahinkaya bu sözleriyle, cumhurbaşkanlığı ve konseyin koruyucu kanatları arasına sığınmaya çalışıyor, "benim harcanmama göz yumarsanız siz de harcanırsınız" demek istiyordu.

Eski suç ortaklarının Şahinkaya'ya tavsiyesi mal beyanında bulunması oldu. Türkiye'nin bugünkü ortamında ayyuka çıkmış dedikodular karşısında Şahinkaya'yı eskiden olduğu gibi korumaya cesaret edemediler. Bu onlar açısından atılmış çok önemli bir *geri adımdır.* Faşist cuntanın yargılanmasına giden yolu aralayan bir kapı olabilir.

İşçi sınıfı yalnızca yolsuzluklardan değil tüm kapitalizmden hesap sormaya hazırlanıyor

Bu kapıyı, vakit henüz erkenken kapamaya çalışanlar var.

7 Ağustos tarihli *Milliyet* gazetesi "Jaguar ve Şahinkaya olayından sonra" Ankara'daki yabancı diplomatik gözlemcilerin yaptığı değerlendirmeyi yayınladı.

Gözlemciler şöyle diyor:

"1980 yılında ihtilal ile işbaşına geçen bir generalin kişisel mal varlığı altı yıl sonra yalnızca basında değil, parlamentoda da konu edilebiliyorsa, o ülkede artık rahatlıkla demokrasinin varlığı konuşulabilir.

"Bir parlamenter, bir ihtilal liderinden hesap sorabiliyor, basın buna sahip çıkabiliyor ve o general de mal varlığını açık-seçik ortaya koyuyorsa, o ülkede demokrasi yeniden kurulmuş demektir.

"Arjantin'deki askeri yönetimin belirli bir süre sonra demokratik kurumlar önünde hesap vermesi nasıl bu ülkede demokrasinin kurulduğunu ortaya koymuşsa, aynı değerlendirme rahatlıkla Türkiye için de yapılabilir."

Bu gözlemciler amma da uyanık! Bir kez Şahinkaya'nın uyduruk bir mal beyanıyla noktalanan serüvenini bir cuntacı, bir faşist olarak yargılanmasının yerine koyuyorlar. "Bakın ne güzel hesap sordunuz(!), adam da geri adım atıp mal varlığını açıkça(!) ortaya koydu, Arjantin'deki yargılamayla eşdeğerdir, hesap sorulacak birşey kalmadı" diyorlar. Bunlar Türkiye işçi sınıfını, emekçi halkını çocuk mu sanıyorlar!

Daha hiçbir şey bitmedi, yeni başladı. Bugün alanlara taşıp sesini yükselten güç, nasıl Şahinkaya yolsuzluğunun ortalığa saçılmasını dayatmışsa yarın aynı güç yalnızca yolsuzluk yapanlardan da değil faşistinden burjuvasına kendine kan kusturanlardan hesap soracaktır. Hem de Arjantin usulü uyuz mahkemelerle değil kıpkızıl bir devrimle!

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı 311, 18 Ağustos 1986

Ayla Antepli yoldaşımızın SBKP MK Genel Sekreteri Gorbaçov yoldaşın 27. Kongre'ye sunduğu Politik Rapor'u değerlendiren yazısının V. bölümünü veriyoruz.

V.

SBKP 27. Kongresi'nin ardından

Ayla Antepli

"A Gurubu"na önc lik ne anlama geliy r?

Sovyet yazınının, A gurubu üretimine öncelik yasasını anlayış ve açıklayışında ciddi bir teorik karmaşa olduğunu geçen sayımızda belirtmiştik. Bu karmaşadan A gurubundaki büyümenin yalnızca B gurubundaki büyüme *pahasına* ve aynı şekilde B gurubundaki büyümenin de A gurubundaki büyüme *pahasına* olacağına ilişkin anlayış gelişti. Bu karışıklık nereden kaynaklanıyor?

Herşeyden önce A gurubunun öncelikli büyüme yasasının sosyalizmin bir yasası olduğu söyleniyor. Ama gerçekte A gurubuna öncelik tüm sosyo-ekonomik formasyonların bir yasasıdır. Bu yasa, üretimin tüketime olan önceliğinin bir ifadesidir. Üretimle tüketimin ilişkisinden söz ederken Marks, üretimin "gerçekleşmenin (realizasyonun) başladığı nokta ve bu nedenle belirleyici aşama, tüm geri kalan süreci karakterize eden eylem aşaması" olduğunu vurguluyor. Marks, "üretim, dağıtım, değişim ve tüketim, tek bir bütünün halkaları, tek bir birimin değişik yönleridir" diyor. "Üretim belirleyici aşamadır. ... Süreç daima üretimle yeniden başlar. Açıktır ki, değişim ve tüketim belirleyici elementler olamaz." (Marks, *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*, İngilizce basım, s.199, 204-205)

Öte yandan, üretimin kendi içindeki belirleyici rolü Marks'ın tanımlamasıyla, iş aletlerini ve emeğin konusunu (toprak, su ve doğadan kendiliğinden temin edilen kaynaklar) içeren üretim araçları oynar. Marks her açıdan "önceliği" iş aletlerine ve onların içinde de "mekanik doğası olanlara" veriyor. (Marks, *Kapital*, İngilizce basım, c.1, s.179-180)

"İş aletlerinin kullanımı ve yapımı, bazı hayvan türlerinde nüve olarak bulunmasına karşın, asıl olarak insanın emek sürecine özgün birşeydir ve bu nedenle Franklin, insanı alet yapan hayvan olarak tanımlıyor. Kemik fosilleri eski hayvan türlerini belirlemede hangi önemi taşırlarsa, geçmişteki emek süreci aletlerinin kalıntıları toplumun ömrünü tamamlamış ekonomik biçimlerine ilişkin araştırmalarda aynı önemi taşır. Yapılan şeylerin kendisi değil ama nasıl ve hangi aletlerle üretildiği, farklı ekonomik çağları ayırt etmemize yardım eder. İş aletleri yalnızca insan emeğinin ulaştığı gelişme düzeyini sağlamakla kalmazlar, aynı zamanda o emeğin uygulandığı toplumsal koşulların göstergeleridir. Emek aletleri arasından mekanik doğada olanlar — ki bir bütün olarak alındığında, üretimin adele ve kemikleri diye adlandırabiliriz — belirli bir üretim dönemine ilişkin boru, tekne, sepet, kavanoz vb. gibi yalnızca emek için gerekli materyalleri koymaya ya da taşımaya yarayan şeylerden çok daha fazla malzeme sağlar. ..." (*agy*, s.179-180)

Üretime ve buradan da üretim araçlarına öncelik, her sosyo-ekonomik biçimlenmenin nesnel bir yasasıdır. Bu öncelik anlayışı, tarihsel materyalizmin başlangıç noktasıdır.

Aynı zamanda, üretim araçlarının özellikle de üretim aletlerinin gelişiminin önceliği, emeğin ve üretimin (emek üretkenliğinin) gelişimi için nesnel bir yasadır. Marks bu konuda şöyle diyor: "Emekte en küçük gelişme olduğu anda özel olarak hazırlanmış aletlere ihtiyaç doğar." (*agy*, s.179)

İkincisi, üretim araçları üretiminin öncelikli büyüme yasası *tam olarak* kapitalizm altında işler:

"...*Kapitalist toplumda üretim araçları üretimi, tüketim araçlarının üretiminden daha hızlı artar.* Belirtildiği gibi bu, kapitalist üretimin, önceki dönemlerde yapılan üretimle ölçülemeyecek ölçüde üstün bir teknik düzeye ulaştığına ilişkin önermenin doğrudan bir sonucudur." (Lenin, "Sözümona Pazar Sorunu Üstüne", *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.1, s.88)

Bu yasanın kapitalizm altında işleyişi

Üçüncüsü, üretim araçları üretiminin öncelikli büyüme yasası, kapitalizm altında antagonistik bir karakter taşır. Lenin, bu yasa "bir bütün olarak toplumsal üretime uygulandığında, sabit sermayenin değişken sermayeye oranla daha hızlı büyüme eğiliminde olması yasasıyla özdeştir" diyor.

Kapitalizm altında tüketim, üretim araçları sahipleri (kapitalistlerin kâr olarak aldığı) ya da işçiler olarak bireylere ödenen para miktarıyla belirlenir. İşçi sınıfının bir bütün olarak tüketimi, bir bütün olarak işçi sınıfına verilen ücretlerin miktarıyla (değişken sermaye) belirlenir. Ve kapitalistler tam da değişken sermayenin düşünülmesi, — mutlak, göreceli ya da ikisi birlikte — yoluyla üretim sürecinde yaratılan artık-değeri çoğaltmaya bakarlar.

Ücretlerin göreceli olarak düşürülmesi, yani üretim araçlarına oranla paylan-

nın düşürülmesi, üretim araçlarının gelişmesiyle gerçekleşir Özellikle daha gelişmiş makinaların kullanılmasıyla-emek üretkenliği geliştirilir ve böylece ücretlerin üretim araçlarına oranla değeri düşürülmüş olur. Marks tum bu süreci nisbi (göreceli) artık-değer üretimi olarak adlandırıyor ve şöyle diyor:

"Ancak, bu temelde gelişen, tüm emeğin toplumsal üretici gücünü arttırma yöntemleri, aynı zamanda, birikimi oluşturan unsurlar olan artık-değer ya da artık-ürün üretimini yükseltme yöntemleridir. Öyleyse, bunlar, aynı zamanda, sermayenin sermaye tarafından üretimi ya da hızlandırılmış sermaye birikimi yontemleridir." (Marks, *Kapital*, c.1, s.624)

Öyleyse kapitalizmde, üretim araçlarının öncelikli büyümesi yasası, nisbi artık-değerin üretimi yoluyla, sömürü derecesinin sürekli artışı yoluyla işler. O halde bu yasanın kapitalizm altında işleyişi, işçi sınıfının refah ve çıkarlarına düşman, zararlı bir yöndedir.

Marks, bu yasanın kapitalizm altında işleyişinin olumsuz sonuçlarını kapitalist birikimin genel yasasında formüle etti. Üretim araçlarının ve emek üretkenliğinin gelişimi, üretim araçlarına yatırılan sermayenin (sabit sermaye) büyümesinde ve ücretlere ödenen sermaye miktarının (değişken sermaye) goreceli düşüşünde kendisini gösterir:

"Emeğe olan talep sermayenin bütünü tarafından değil de yalnızca onun değişken kısmınca belirlendiğinden bu talep, toplam sermayenin artışıyla birlikte önceleri farzedildiği gibi artma yerine sürekli azalır. Bu talep, toplam sermayenin büyüklüğüne oranla ve bu büyüklük arttıkça hızlanan bir şekilde artar. Toplam sermayenin büyüyüşüyle, onun değişken bileşeni ya da ona katılan emek de artar, yalnız bu artış sürekli azalan bir orandadır." (*agy*, c.1, s.629)

"Değişken sermayenin toplam sermayeye oranla hızla azalışı, öteki kutupta — daha hızlı biçimde — çalışan nüfusun görünürdeki mutlak artışıyla ters bir şekilde biçimlenir. Ama gerçekte kapitalist birikimin kendisi, enerji ve düzeyiyle doğrudan orantılı bir şekilde suni bir işçi nüfusu, yani genişleyen sermayenin ortalama ihtiyacından daha büyük ölçüdeki bir nüfus, bu nedenle bir artık-nüfus üretir." (*agy*, s.630)

"Bu yüzden, çalışan nüfus, sermaye birikimiyle birlikte kendisini suni yapan ve artık-nüfusa dönüştüren araçları da üretir ve bunu giderek artan bir ölçüde yapar. Bu, kapitalist üretim biçimine özgü bir nüfus yasasıdır." (*agy*, s.631-632)

"İşçi sınıfının bir kesiminin öteki kesiminin aşırı çalışması yüzünden işlevsizliğe mahkum edilmesi, tekil kapitalistleri zenginleştirme aracı olur. Bu aynı zamanda toplumsal birikime denk düşen bir ölçekte endüstri yedek ordusu üretimini hızlandırır. Görece artık-nüfusun biçimlenmesinde bu ögenin ne kadar önemli olduğunu İngiltere örneği gösteriyor. İngiltere'nin emekten tasarruf etmek için devasa teknik olanakları var. Bununla birlikte, emek rasyonel bir miktara düşürülüp işçi sınıfına yaş ve cinsiyete göre pay edildiğinde, çalışan nüfus, ulusal üretimi şimdiki ölçeğinde sürdürmede mutlak olarak yetersiz kalacaktır. Şimdi 'üretken olmayan' işçilerin büyük çoğunluğunu, 'üretken' yapmak gerekecektir." (*agy* s.636-637)

"Toplumsal zenginlik, işleyen sermaye, onun büyüme enerjisi ve düzeyi ve bu nedenle de mutlak proletarya yığını ve onun emeğinin üretkenliği ne derece büyükse, endüstri yedek ordusu da o derece büyüktür. Sermayenin genişleme gücünü geliştiren aynı nedenler, onun emrindeki işgücünü de geliştirir. Onun için, endüstri yedek ordusu, zenginliğin potansiyel enerjisiyle birlikte artar. Ancak, aktif emek ordusuna oranla bu yedek ordu ne derece büyükse, konsolide olmuş artık-nüfus kitlesi — ki sefaleti emeğin kullanımıyla ters orantılıdır — o derece büyüktür.

"Son olarak ... endüstri yedek ordusunun yaygınlığı ölçüsünde resmi yoksulluk da artar. Bu kapitalist birikimin mutlak genel yasasıdır. Bu yasa da tüm diğer yasalar gibi, işleyişini birçok koşula göre ayarlar ama burada bunların analizi bizi ilgilendirmiyor." (*agy*, s.644)

"Toplumsal emek üretkenliğinin gelişmesi sayesinde, sürekli azalan oranda insan emeği harcayarak, giderek artan oranda üretim aracını devreye sokmayı mümkün kılan bu yasa, işçinin üretim araçlarını değil de üretim araçlarının işçiyi kullandığı kapitalist toplumda tamamıyla tersine dönüşür ve şöyle ifade edilir: Emek üretkenliği büyüdüğü ölçüde işçilerin çalışma araçlarına olan basıncı da büyür ve onların varoluş koşulları — yani, işgüçlerini başkalarının zenginliği ya da sermayenin genişlemesi için satma koşulları — daha güvencesiz olur. Üretim araçlarının ve emek üretkenliğinin üretken nüfustan daha hızlı arttığı gerçeği, kendisini, kapitalist anlamda şu ters biçimde ifade eder: Çalışan nüfusun artışı, bu artışın kullanılabileceği koşullardan daha hızlıdır." (*agy*, s.644-645)

Dördüncü olarak, bu yasanın kapitalizm altında antagonistik işleyişinin, işçi sınıfının tüketiminde buna denk düşen bir azalmaya götürmediğini belirtmek gerekir. Bu yalnızca kriz dönemlerinde olur. "Normal" koşullar altında, bu yasa, işçileri *tüketim araçlarından yoksun bırakarak değil ancak bu tuketim araçlarını ucuzlatarak işler:*

"...Emek gücü dahil tüm metalar tam değerinde alınır ve satılır. Buradan hareketle işgücünün ya da işgücü değerinin üretimi ya da yeniden üretimi için gerekli emek zamanı, işçi ücretinin işgücü değerinin altına düşürülmesiyle azaltılamaz. Bu ancak bu değerin kendisindeki bir düşmeyle olur. Belirli bir işgünü uzunluğu içinde artık-emek zamanının uzunluğu zorunlu olarak gerekli emek zamanının kırpılmasından doğar, yoksa sonraki öncekinden doğmaz."

"Ancak işgücü değerindeki bu düşüş, önceden on saatte üretilen aynı yaşama gereksinimlerinin şimdi dokuz saatte üretilebileceğini gösterir. Bu da emek üretkenliğindeki bir artış dışında imkansızdır. Diyelim ki, verili aletlerle, bir ayakkabı üreticisi bir çift ayakkabıyı oniki saatte üretiyor. Eğer aynı zaman süresi içinde iki çift üretmesi gerekirse, emek üretkenliğini iki katına çıkarmalıdır. Ve bu da aletlerinde, çalışma biçiminde ya da her ikisinde değişiklik yapmadan gerçekleşemez. Öyleyse, üretim koşullarını yani ayakkabı üreticisinin üretim biçimini ve emek sürecinin kendisini devrimcileştirmek gerekir." (*agy*, s.314)

"İşgücü değerinde bir düşüş sağlamak için, ürünleri işgücü değerini belirleyen emek üretkenliği, bu endüstri dallarında artmalı ve bunlar ya geleneksel yaşam araçları sınıfına ait olmalı ya da bu araçları sağlayacak yerleri mümkün kılmalıdır." (*agy*, s.315)

"Metaların değerleri emek üretkenliğiyle ters orantılıdır. İşgücü de, aynı şekilde metaların değerlerine bağlı olduğundan böyledir. Nisbi artık-değer ise tersine bu üretkenlikle doğru orantılıdır. Üretkenliğin artışıyla artar, azalışıyla azalır. Paranın değeri sabit farzedildiğinde 12 saatlik ortalama toplumsal işgünü her zaman aynı yeni değeri üretir. 6 şilin. Bu miktarın artık-değer ve ücretler arasında nasıl pay edildiği bunu değiştirmez. Ancak artan üretkenlik sonucu yaşam gereksinimlerinin değeri düşerse ve işgücünün günlük değeri 5 şilinden 3 şiline düşerse artık-değer 1 şilinden 3 şiline çıkar. İşgücü değerinin yeniden üretimi için 10 saat gerekliydi, şimdi yalnızca 6 saat gerekiyor. 4 saat boşta kalıyor ve bu 4 saat artık-değer bölmesine katılabilir. Öyleyse, metaları ucuzlatmak, bu ucuzlama yoluyla işçinin kendisini ucuzlatmak için sermayenin emek üretkenliğini arttırmaya doğru sürekli bir eğilimi vardır." (*agy*, s.319)

Böylece, emek üretkenliğinin ve üretim araçlarının gelişimi tüketim malları üretimi alanında da yer alır, ve almalıdır. Bu, aynı zaman birimi içinde ve aynı emek miktarıyla daha çok ve daha ucuz tüketim maddelerinin üretimine götürür.

Lenin, üretim araçları üretiminin, tüketim maddeleri üretiminden "bağımsız" yer aldığına ilişkin Narodnik düşünceyi şiddetle eleştiriyor:

"Anlaşılabilir mi ki, V'nin C'ye oranını düşüren teknik ilerleme, II. bölümü tam bir durgunluk durumunda bırakıp yalnızca I'de ifadesini bulsun? Bu, yani II. bölümde hiç de birikim olması gerekmediği düşüncesi, her kapitalistten, işletmesini yıkıntının acıları üzerine genişletmesini *isteyen* yasalarla, kapitalist toplumu yönlendiren yasalara uygunluk içerisinde midir?" (Lenin, "Sözümona Pazar Sorunu Üzerine", *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.1, s.88)

Bu nedenle Lenin, üretim araçları üretiminin "önceliğinden" ya da hakimiyetinden, onun tüketim araçları üretiminden daha hızlı arttığının anlaşılması gerektiğini söylüyor. Bu üstünlüğün çelişkili bir özellik taşıdığı kapitalizmde bile, her iki üretim alanı birlikte büyür. Birisi öteki *pahasına* büyümez. Tüketimin gelişimiyle çelişkiye giren üretim araçlarının kendisi değildir. Üretim araçlarının özel mülkiyeti ve bunların artık-değer üretimi amacıyla kullanımı, giderek artan bir şekilde büyüyen yedek endüstri ordusunu yaratarak, bir bütün olarak işçi sınıfının tüketimiyle çelişkiye düşer.

A gurubunun öncelikli büyüme yasasının sosyalizm altındaki işleyişi

Beşinci olarak, bu bizi, üretim araçlarının öncelikli büyüme yasasının sosyalizm altında nasıl işlediği sorusuna getiriyor. Açıktır ki, bu yasa işler ve işlemelidir ve bu işleyiş olmadan komünizme geçiş olanaksızdır. Ustelık bu yasa, kapitalizm altındaki işleyişine özgü antagonistik özellik ve zararlı etkilerinden arınmış bir şekilde, emek üretkenliğini arttırmaya yönelik tüm yararları ve daha fazlasıyla işlemelidir. Çünkü bu, işçilerin devlet yoluyla üretim araçlarının sahibi olduğu ve onları kullandığı bir toplumdur. Bu büyüme, yalnızca onların çıkarlarına çalışabilir. Sosyalizmde, üretim araçlarının sürekli gelişimini ve emek üretkenliğinin büyümesini getiren şey, göreceli artık-değer üretimi, kâr arayışı değildir. Bu, işçi sınıfı devleti tarafından anlaşıldığı ve uygulandığı kadarıyla toplumun gereksinimleridir. Aynı şekilde, tuketim malları üretiminin büyümesini belirleyen, işgücünün değerini düşürme ya da kapitalistler arasındaki rekabet değildir. Devlet başlıca tüm üretim araçlarına sahip olduğunda, bütün işletmelere sahip olup ya da kontrol ettiğinde ve tüm üretim ve tüketim alanlarındaki gelişme merkezi planlamayla düzenlendiğinde, herhangi tekil bir alandaki büyüme ve gelişme ilk olarak bütün ekonominin büyüme ve gelişmesine bağlı, ondan sonra bu tekil alanın bütünün içinde işgal ettiği yere bağlıdır

Başlangıç noktamız olarak burada, *Gotha Programının Eleştirisi*'nde Marks'ın "emeğin kazanımlarının adil dağılımı" fikrine eleştirisini alalım.

Marks, emeğin kollektif sonuçlarının — toplam toplumsal ürün olarak adlandırıyor — dağıtımına gelmeden önce, nasıl bu toplamdan bir dizi şeyin çıkarılması gerektiğini gösteriyor. Bölü-

mü tümden aktaralım:

"Bundan çıkarılması gerekenler:

"Birincisi eskimiş üretim araçlarını yenilemek için kullanılacaklara,

"İkincisi, üretimin genişlemesi için yapılacak eklemelere,

"Üçüncüsü, kazalar, doğal afetler vb. sonucu yer değiştirmelere karşı teminat olacak yedek ya da sigorta fonları, 'emeğin azalmayan sonuçları'ndan bu çıkarmalar ekonomik bir gerekliliktir ve büyüklükleri mevcut güç ve araçlarca ve kısmen de hesaplama ve ihtimallerle belirlenir. Ancak hiçbir şekilde eşitlemeyle hesaplanamazlar.

"Geriye, tüketim aracı olarak hizmet görecek, toplam ürünün öteki kısmı kalıyor.

"Bu bölüm bireylere bölüştürülmeden önce, yine çıkarılması gereken vardır.

"Birincisi, üretime ait olmayan genel yönetim masraflarıdır.

"Bu kısım, en başından itibaren, bugünün toplumuyla kıyaslandığında, anlamlı bir şekilde sınırlanacak ve yeni toplumun gelişimi oranında azalacaktır.

"İkincisi, okullar, sağlık hizmetleri vb. *ortak karşılanacak ihtiyaçlar için ayrılan kısımlardır.*

"Bugünkü toplumla karşılaştırıldığında bu kısım oldukça büyür ve yeni toplumun gelişmesiyle daha da büyür.

"Üçüncüsü, çalışamayacak durumda olanlar için ayrılan fonlardır. ...

"Ancak şimdi, programın Lasal'ın etkisi altında, dar biçimde, yalnızca ondan söz ettiği 'dağıtım'a geliyoruz. Yani, kooperatif toplumun tekil üreticileri arasında pay edilen tüketim araçları kısmı.

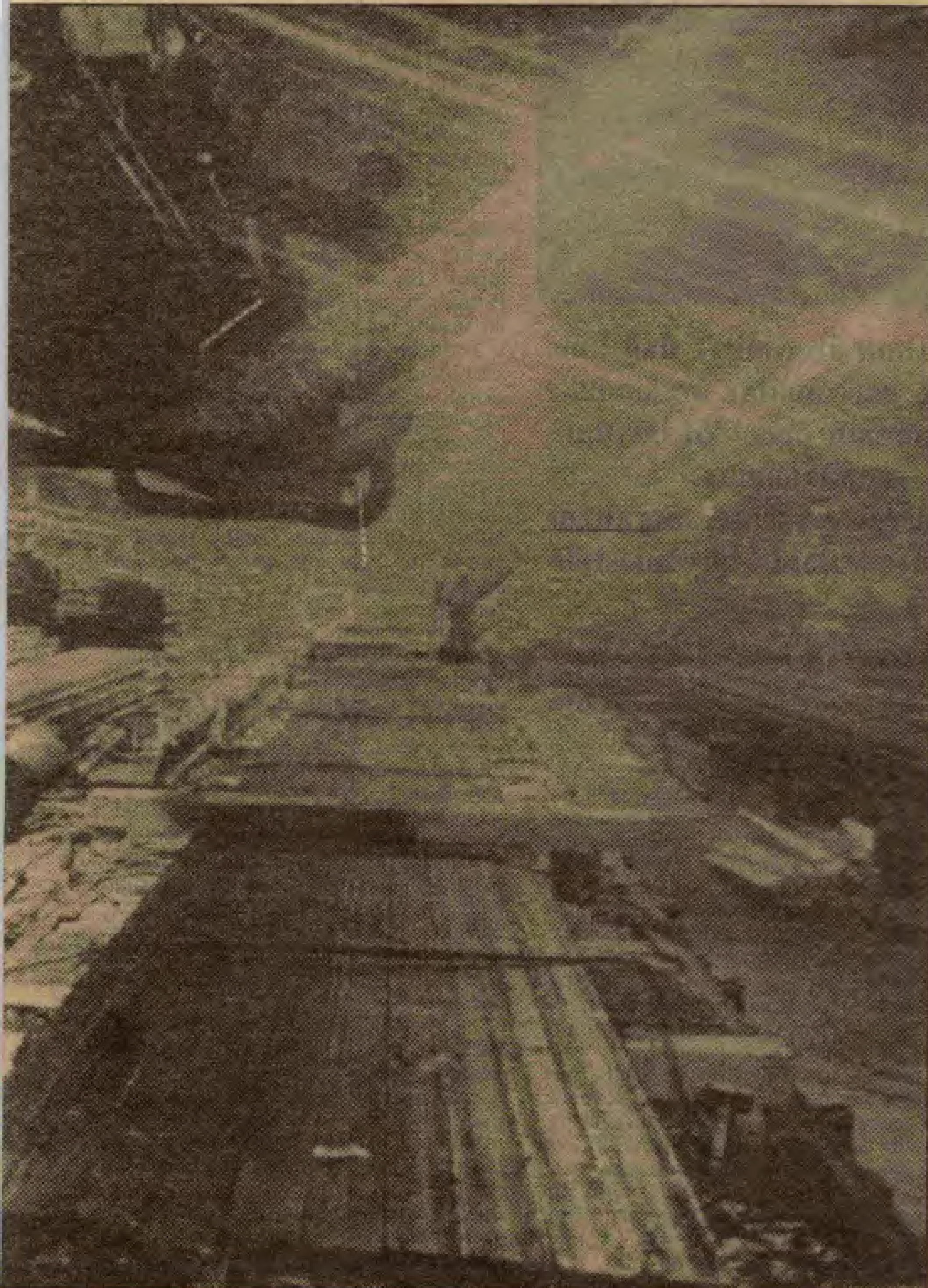
"(...)

"Burada komünist toplumdan, ancak, kendi temelleri üzerinde gelişen değil de tersine, kapitalist toplumun bağrından çıkan komünist toplumdan söz ediyoruz. Öyle ki, ekonomik, moral, entellektüel, her açıdan, hâlâ, bağrından çıktığı eski toplumun izleriyle damgalıdır. Bununla uyumlu şekilde, tekil üreticiler, toplumdan — gerekli çıkarmalar yapıldıktan sonra — ona verdiği kadar geri alır. Topluma verdiği, onun tekil emek miktarıdır. Örneğin, toplumsal işgünü tekil çalışma saatlerinin toplamından oluşur. Tekil üreticinin tekil emek zamanı, toplumsal üretime katkıda bulunduğu, onu paylaştığı kısmıdır. O, toplumdan, şu kadar emek miktarı harcadığına ilişkin bir belge alır (ortak fonlara ayrılan emeği çıkarıldıktan sonra) ve bu belgeyle, toplumsal tüketim araçları stokundan aynı emek miktarının karşılığı kadar çeker. Topluma bir biçimde verdiği aynı emek miktarını bir başka biçimde geri alır."

Açıktır ki, bireysel tüketimin (buradan da, bireysel tüketim malları üretiminin gelişme düzeyi ve ölçüsü, böyle bir toplumda, birincisi toplam toplumsal ürünün büyüklüğü ve ikinci olarak da, bunun nasıl dağıtılacağı sorunudur. Yine açıktır ki, toplam toplumsal ürünün tek bir merkezden dağıtıldığı böyle bir sistemde, üretim ya da tüketimin herhangi bir alanı ya da alanları, bireysel tüketim üzerinde öncelik taşır.

Sorunun, yalnızca üretim araçlarının yenilenmesi ve gelişimi için ücretlerden bir indirim sorunu değil "ekonomik bir gereklilik" olarak ilk önceliğin buraya verilmesi sorunu olduğu açıktır. Ancak, bireysel tüketim aynı zamanda tüm toplumsal ürünle ve içinde dağıldığı tüm diğer alanlara göre ölçülmelidir.

Marks'ın söylediklerini, Sovyetler Birliği'ndeki şimdiki duruma, bu açıdan, nasıl uygulayabiliriz?

Çelişki başka yerde yatıyor

Marks'ın söylediklerine ek olarak şunları gözönünde tutabiliriz:

1. Açıktır ki, üretim araçlarının yenilenmesi ve üretimin genişlemesi için yapılan harcamalar, bilimsel ve teknolojik ilerleme dönemlerinde, yeni, gelişmiş ve pahalı makinaları da kapsamak üzere artacaktır. Aynı şekilde, açıktır ki, belli bir zaman dilimi içinde, toplam toplumsal ürünün artmasına etkide bulunacaktır.

2. Marks, toplam toplumsal ürünün genel idari harcamalara ayrılan parçasının "büyük ölçüde sınırlandırılacağını" tahmin ediyor. Sovyetler Birliği'nde bu tahminin gerçekleştiğini sanmıyoruz.

Tersine, bu ülkedeki bürokrasinin yoğunluğu biliniyor. Bunun toplum ve toplam toplumsal ürün üzerindeki yükü ciddi ölçülerdedir. Ve bu, bürokrasi için gerekli harcamalardan çok daha ötelere gitmektedir. Bu harcamalar, Gorbaçof yoldaşın raporunda söz ettiği gibi, ekonomi ve planlama organlarınca yaratılan "suni işler" de gözönünde tutulursa oldukça büyüktür.

Buna ek olarak, raporda geniş bir şekilde açıklanan şey bürokrasinin önemli bir kesiminin Sovyetler Birliği'nde üretimin gelişmesini engellediği gerçeğidir. Raporda, hiçbir şey, ekonomi bakanlıklarının bu konuda oynadığı kadar şiddetle eleştirilmiyor. Birkaç örnek verelim:

"Vitrin süsleme ve içeriğe yönelik önlemler yerine palyatif önlemler kullanımının önüne geçmek özel önemdedir. Bakanlık ve teşkilatların, modernizasyon kisvesi altında yeni fırsatlar yarattığı, bunları günü geçmiş aletlerle doldurduğu ve üretimin daha üst ekonomik-teknik düzeye yükselmesini sağlamayan masraflı projeler hazırladığı rahatsız edici durumlar vardır.

"İşte bu yaklaşıma bir örnek. Dizel lokomotifleri için motor yapan Bryansk motor yapım atölyesi, şimdi 140 milyon rublelik alet yenileme programının ortasındadır. Bu kapasitenin modernizasyonu ne sonuç getirecektir? Şu çıkıyor ki, program ileri teknoloji girişini sağlamıyor. İşçi sayısı şimdiden 1000 kadar artmıştır ve işletmenin geliri düşmüştür. Daha kötüsü, yeni kapasiteyi — daha verimli bir model çizilip denendiği halde — günü geçmiş bir motor için kullanmayı düşünüyorlar.

"Ağır Makina Endüstrisi Bakanlığı ve Demiryolu Bakanlığı yönetiminin bu konudaki konumu ne anlama geliyor? Açıktır ki, bazı yoldaşlar önlerindeki derin önemdeki görevin önemini kavramayı başaramamışlardır. Bunlar, partinin modernizasyon politikasını ve hızlı bilimsel ve teknolojik ilerlemeyi sarsıcı anlayışlar olarak mahkum edilmeyi hak ediyor." (*27. Kongre Raporu,* s.33-34)

"Sektörel Araştırma Enstitüsü'nün çalışmalarını yoğunlaştırması ve bilimsel, teknolojik ilerlemeyi hızlandırmaya katkısının arttırılması için adımlar atılıyor. Ancak bu süreç çok yavaş işliyor. Birçok enstitü hâlâ bakanlık personelinin eklentisi durumundadır. Bölüm çıkarlarını desteklemeleri, bürokratik işlere ve kağıtlara boğulma durumları az rastlanır bir durum değildir. Bilimi üretime yaklaştırma, araştırma enstitülerini üretime katma ve araştırma ve üretim birlikleri sorunları, Haziran konferansında güçlü bir biçimde dile getirildi. Kimlerin buna karşı çıktıklarını, bakanlıkların ve onların parti komitelerinin bu konuda ne tutum aldıklarını ve hayatın istemlerine nasıl tepki gösterdiklerini açıkça belirlemeliyiz.

"Üzüntü verici ki, hiç de az olmayan sayıda bilimsel buluş ve icatlar yıllarca ve hatta bazan onyıllarca pratik uygulama bulamıyor. Birkaç örnek vereyim.

"Sovyet bilim adamlarının 30 yıl önce bulduğu yıpranma karşıtı etki, sürtünmeye açık makina parçasının hizmet süresinde büyük artış getiren, özünde yeni bir yağlama aletinin gelişimini getirdi. Milyonlarca rublelik tasarruf getirebilecek bu buluş, SSCB Petro-Kimya Endüstrisi Bakanlığı'nın ve bir dizi diğer bakanlık ve teşkilatların konuya duyarsızlığı nedeniyle henüz geniş çapta bir uygulama alanı bulamadı.

"On yıla yakın bir süredir yeni icat edilen, makinaları en güç koşullarda daha güvenilir yapan, sürtünmeye karşı millerin yaygın ölçüde kullanılmayışından Motorlu Araçlar Endüstrisi Bakanlığı ve Planlama Teşkilatı sorumlu tutulmalıdır. Makina Aletleri Endüstrisi Bakanlığı, madencilik ve başka alanlarda hidrolik tekniğin yaygın kullanımını, emek üretkenliğini birkaç katı arttırmayı ve çalışma koşullarını iyileştirmeyi mümkün kılan hidrolik motorların yapımını sorumsuzca durdurdu." (*agy,* s.35)

3. Görüldüğü gibi, Marks'ın okul, hastahane hizmetleri gibi ortaklaşa doyurulan ihtiyaçlara ayrılan masrafların artacağı yönündeki tahmini gerçekleşmiştir. Eğitim ve tıbbi tedavi Sovyetler Birliği'nde kolayca sağlanabilir ve parasızdır. Bu, Sovyetler Birliği'nin büyük başarılarından biridir ve hiçbir kapitalist ülkeyle kıyas kabul etmez bir ölçüdedir. Marks'ın sözleri Sovyetler Birliği'nde bu alanda geçerlidir:

"Üretici, özel birey oluş kapasitesiyle kaybettiği değerden toplum üyesi oluş kapasitesiyle doğrudan üyesi oluş kapasitesiyle doğrudan ya da dolaylı yararlanır." (Marks, *Gotha Programı'nın Eleştirisi)*

4. Şimdiye dek değindiğimiz noktalara kısaca bakarsak:

1. numara toplumun üzerinde bir yük sayılamaz. Çünkü üretim araçlarını geliştirmek ve emek üretkenliğini arttırmakla, toplum tarafından yapılan yatırımı fazlasıyla geri öder. Bu yüzden "önceliği" vardır ve olmalıdır. Kollektif ya da bireysel tüketimle bir çelişkisi yoktur.

Ancak, öte yandan 2. numara hem üretim hem de tüketimle doğrudan çelişkilidir. Kaynakları üretimden alıkoyar ve onları telef eder ve gördüğümüz gibi, aynı zamanda, üretimi engeller.

Ancak bu örnek, Marks'ın sözünü etmediği, ancak Sovyetler Birliği'nde toplum üzerinde büyük bir rol oynayan üretken olmayan ve kaynakları telef edici örneklerden yalnızca biridir.

Gorbaçof yoldaşın okuduğu raporda, "ekonomik büyüme rezervlerini harekete geçirme" başlığı altında büyük bir bölüm vardır. Ancak bu bölüm gerçekte, makinalar ve emeği içeren üretim kaynaklarının büyük çapta telef oluşuyla ilgileniyor.

Gorbaçof yoldaş aşırı bir zararın olduğu dört alanı tartışıyor:

1. Sabit üretim yataklarının (fabrika, makina) düşük kapasitede kullanımı:

"Ülkemiz bütün olarak her yıl, olması gerekenin altında gerçekleşen kapasite nedeniyle milyarlarca ruble değerinde endüstriyel çıktı kaybediyor. Planlama ve ekonomi organları ve işletmelerdeki işçi kollektifleri, mevcut kapasitenin planlanan düzeyde işlemesi için mümkün olan herşeyi yapmalıdır." (*27. Kongre Raporu,* s.51)

2. Parça dağıtımı:

"Parça dağıtımı gerekliliğini karşılama eksikliği başka bir engeldir. Bir yerdeki bu tür bir aksama tüm ulusal ekonomide dalgalanma yaratır ve verimi düşürür. İstikrarsız üretimin zararları da elle dokunulabilecek bir düzeydedir. Ay başlarında, birçok fabrikanın çalışmaktan çok atıl kaldığı bir sır değildir. Ay sonlarında ise kalite düşüklüğüyle sonuçlanan tam bir acelecilik vardır. Bu kronik hastalığın kökü kazınmalıdır. (*agy,* s.51)

3. Yüzeysel işler:

"Bazı ekonomi menejerleri insan gücü sıkıntısından şikayet ediyorlar. Sanırım şikayetler çoğu durumda temelsizdir. Soruna daha yakından bakarsanız emek sıkıntısı

olmadığını görürsünüz. Ancak, düşük emek üretkenliği, yetersiz iş örgütlenmesi ve etkin olmayan teşvik sistemleri vardır. Buna, ekonomi ve planlama organlarınca yaratılan yüzeysel işleri ekleyin. Şurası çok iyi bilinen bir gerçektir ki, işletmelerimiz ve proje ofislerimizin ve araştırma enstitülerimizin bir kısmı, aynı iş için, başka ülkelerdeki karşıtlarına göre oldukça fazla personele sahiptir." (*agy*, s.51)

4. Düşük kalite düzeyleri:

"Proje aksaklığı, teknolojiden sapma, düşük kalite materyal kullanımı ve kötü sonul işlem yüzünden büyük maddi ve moral kayıplar vermeyi sürdürüyoruz. Bu makina ve aletlerin güvenilirlik ve hassaslığını etkiliyor ve tüketicinin mal ve hizmet talebini engelliyor. Geçen yıl milyonlarca metre kumaş, milyonlarca çift ayakkabı ve diğer pekçok tüketim maddesi geri gönderildi ya da düşük kalite mal olarak damgalandı. Kayıplar ciddidir: Ziyan olan hammaddeler ve ziyan edilen yüzbinlerce işçinin emeği. Hatalı ya da düşük kalite mal üretimini bertaraf etmek için radikal önlemler alınmalıdır. Parasal ve idari etkiler ve yasalar, bu amaç için tüm güçle uygulanmalıdır. Ayrıca, ürünün kalitesine ilişkin özel bir yasa çıkarmaya gereksinim vardır." (*agy*, s.52-53)

Gorbaçof yoldaşın bu bölümde yaptığı gözlemler ziyanın ölçüsünü vermeye yetiyor: Ağır endüstrinin varolan kapasiteyi tam olarak kullanması bile, gerçekten ürünün artış hızını iki katına çıkaracaktır. Gorbaçof yoldaş bu konuda şöyle diyor:

"Bu yılki büyümenin hemen hemen tümü artan emek üretkenliği ve azalan materyal ve enerji tüketiminden gelecektir." (*agy*, s.52)

5. Marks'ın o zaman göremediği toplum ve toplam toplumsal üretim üzerindeki diğer bir yük de savunma harcamalarıdır. Raporda, bu konuda bir rakam yoktur. Savunma harcamaları konusunda resmi Sovyet rakamları, genellikle, gayri safi milli hasılanın yüzde 4-5'i kadardır. Batının bu konudaki tahminleri ise yüzde 10-20 arasında değişmektedir. Ne olursa olsun, savunma harcamalarının Sovyet toplumu ve ekonomisi üzerinde ağır ve giderek artan bir yük olduğu açıktır.

6. Bütün bunlara ulusal çapta ekonominin örgütlenmesi, planlama ve iş yönetimi alanlarındaki eksiklik ve sorunlar eklenmelidir. Gorbaçof yoldaş, bu sorunlara ayrı bir bölüm ayırıyor. Biz bunlara daha sonra döneceğiz.

7. Son olarak, üretim ve toplumun alt yapısını geliştirmeye yönelik masrafları ekleyebiliriz. Bunlar yol, demiryolu, havaalanı yapımı, iletişim ağı, elektrik enerjisi vb. yatırımları içerir.

Bütün bunlardan açıkça görülüyor ki, bireysel tüketim maddelerinin üretim ve tüketimi alanına gelmeden önce, toplam toplumsal sermayeden çıkarılacak çok şey vardır. Üretim araçlarının üretimiyle, tüketim araçları üretimi arasında kalıcı bir çelişki yoktur. Üretim araçları üretimi tüketim araçları üretimi pahasına olamaz, tersine üretim araçları üretiminin gelişimi, tüketim maddeleri üretiminin gelişmesini mümkün kılar, onu teşvik eder. Toplumsal ve bireysel tüketim arasında bir çelişki söz konusu değildir. Marks'ın söylediği gibi, bir alandaki kayıp öteki alandaki kazanımdır.

Ancak, ister toplumsal ister bireysel olsun, üretim ve tüketimle bürokrasi kaynakları telef etme, hatalı yönetim, kötü planlama ve örgütleme ve savunma harcamaları arasında keskin bir çelişki vardır. A gurubu ve B gurubundaki, yani üretim ve tüketim alanındaki eksiklik ve kusurlar, tüm bu faktör ve eksikliklerle, kapitalizmin baskıcı kalıntılarıyla sıkı sıkıya bağlı olan emek üretkenliğini geliştirmedeki başarısızlıklarla açıklanabilir. Bütün bunlar hep birlikte toplum üzerinde büyük bir yük oluşturuyor ve bu yük sosyalizmin daha fazla gelişmesini engelliyor.

Gorbaçof yoldaşın ziyandan, hatalı yönetimden, kötü planlama ve örgütlemeden kaynaklanan kayıpları azaltma amacını koyduğu açıktır. Aşağıda bunu nasıl gerçekleştirmeyi planladığını göreceğiz.

Teorik olarak, tüketim mallarının üretimi ve dağılımı arasındaki sorunlar ve gelirle harcamalar arasındaki uçurum, üretim araçları üretiminin öncelikli büyüme yasasına referans verilerek açıklanamaz. Üretim araçları üretiminin öncelikli büyüme yasası, sosyalizm altında, tüketim malları üretiminin büyümesiyle çelişmez, onu mümkün kılar.

* * *

Şimdi sosyo-ekonomik gelişmenin ivmesi, stratejisi açısından anahtar rol oynayan bilimsel ve teknolojik ilerleme temelinde, ulusal ekonominin modernizasyonu için Gorbaçof yoldaşın koyduğu plana ilişkin görüşlerimizi özetlemeye çalışalım.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Gorbaçof yoldaş, tüketim malları üretimine "en büyük önceliği" vermek ve "pazarı çok çeşitli mal ve hizmetlerle doyurmaktan" söz ediyor ama buna nasıl erişileceği sorusuna pek fazla değinmiyor. Bu tutum, tüketim mallarının üretim ve dağılımı sorunlarına gerekli özen ve önceliğin pratikte verilip verilmeyeceği sorusunu gündeme getiriyor.

Bu sorunun ciddi bir sorun olduğunu birçok açılardan belirtmiştik. Kısaca özetleyecek olursak, Sovyet emekçi halkının yaşam düzeyi ve kalitesi açısından, toplumsal gerginliklere yol açan geniş bir parti, hükümet görevlileri ve menejerler katmanına tanınan özel ayrıcalıklar ve özel dükkanlar açısından, rüşvet, çürüme ve karaborsanın beslenmesini sağlayan atmosfer açısından sorunu ele almıştık.

Bütün bunlar Sovyet toplumu üzerinde büyük bir yük oluşturmakta, sosyo-ekonomik gelişmesini geciktirmektedir.

Bu gerçek, tüketim mallarının üretim ve dağılımındaki aksaklık ve bozukluklar, herkese çalışmasına göre dağılım yasasının işleyişini sarsmaya meylettiği anlaşıldığında özellikle açığa çıkar. Bu da, dönüp emek üretkenliğinin gelişimini geride tutmaya katkı yapar.

Teorik olarak, tüketim mallarının üretimi ve dağılımı alanındaki sorunlar ve gelirle harcamalar arasındaki uçurum, üretim araçları üretiminin öncelikli büyüme yasasına referans verilerek açıklanamaz. Üretim araçları üretiminin öncelikli büyüme yasası, sosyalizm altında, tüketim malları üretiminin büyümesiyle çelişmez, onu mümkün kılar.

Tüketim malları eksikliği sorununa toplam toplumsal üretimin dağılımı açısından yaklaşmak gerekir. Marks'ın getirdiği temel şemaya göre, asıl çelişkinin, üretken olmayan değişik alanlara yapılan harcamalarla üretim araçlarının ve yaşama gereçlerinin üretimine yapılan harcamalar arasında olduğu açıktır.

Üretken olmayan alana girenler arasında, Marks'ın sosyalizmde payının büyüyeceğini söylediği, toplumsal ihtiyaçları karşılayan ve bir bütün olarak topluma katkısı olan harcamalar (sağlık, eğitim, çalışamayacak durumda olanların bakımı vb.) ve Marks'ın sosyalizmde payının azalacağını söylediği yönetimsel harcamalar bulunur. Buna biz savunma harcamaları ve ziyanın getirdiği kayıplar gibi Sovyetler Birliği'nde büyük rol oynayan şeyleri de ekledik.

Bütün bunlardan aşağıdaki sonuçları çıkarabiliriz:

1. *Bireysel* tüketim araçları üretiminin görece yavaş büyümesi, sosyalizmin ayırd edici bir özelliğidir. Çünkü burada öncelik, *toplumsal* tüketim gereksinimlerini karşılamaya yönelik üretimin büyümesinedir. Bu, Sovyet yazınının haklı olarak vurguladığı, unutulmaması gereken bir noktadır. Bireysel tüketim mallarının üretimi (açık gereksinimler dışında) öncelikler listesinin altında gelir.

2. Ancak, Sovyetler'de olan yalnızca üretim araçlarının ve toplumsal tüketim araçlarının, bireysel tüketim araçları üretimi üzerindeki önceliği değildir. Bu alanlar büyür ve büyümelidir. Sorun, Marks'ın sosyalizmde küçüleceğini söylediği, üretken olmayan alanın Sovyetler Birliği'nde büyümesidir. Bunların en başında yönetim harcamaları geliyor. Bu, bütün bir menejerler, direktörler, memurlar ve planlamacılar katmanını içeriyor. İkinci olarak, Marks'ın şemasında olmayan *savunma* harcamaları vardır. Üçüncü olarak, ziyan, kötü yönetim ve kötü planlamadan kaynaklanan masraflar ki, bunların büyük bir rol oynadığı Gorbaçof yoldaşın okuduğu rapordan anlaşılıyor. Birinciyle üçüncü arasında yakın bir iç bağlantı vardır.

3. Tüm bu üretken olmayan harcamalar, bir bütün olarak toplum üzerinde, üretim ve tüketimin gelişmesi üzerinde büyük bir yüktür. Bunlar Sovyetler Birliği'nin karşı karşıya olduğu başlıca iki soruna indirgenebilir.

Birincisi içsel bir sorundur. Bürokrasinin hem kendisinin ekonomik bir yük olarak ve hem de ekonomik gelişmeyi, toplumsal ve siyasal hayatın gelişimini (demokrasinin gelişimi) geciktirici bir faktör rolü oynaması sorunudur.

Diğeri ise uluslararası bir sorundur. Bu da tek bir sosyalist ülke ya da sosyalist ülkeler topluluğunun, henüz kapitalizmin ve emperyalizmin egemen olduğu bir dünyada yaşaması ve savunulması sorunudur.

Bu iki sorunun, sosyalizm altında tam olarak çözülmesi mümkün değildir. Sınırlandırılabilmeleri ve çözümlerine doğru adımlar atılabilmesi ise yalnızca ve yalnızca Sovyetler Birliği'nde demokrasinin gelişmesi ve bir bütün olarak dünyada sosyalist devrimin ilerleyişiyle mümkündür.

4. Hızlandırma stratejisine dönersek. Sorun, varolan temelde hızlandırmanın yani bürokrasinin boyutlarını, gücünü ve oynadığı geri çekici rolü demokrasinin gelişmesini sağlayarak azaltmaksızın, özellikle tüketim ve emek üretkenliği alanlarındaki sorunları hafifletmek yerine onların yoğunlaşıp yoğunlaşmayacağı sorunudur.

5. Söylediğimiz gibi, rapordaki eleştiriler, özellikle de bu bölümde yer alanlar gösteriyor ki SBKP ve Gorbaçof yoldaş sorunların çok iyi farkındadırlar. Gelecek sayımızda ekonominin yönetimi, toplumsal siyaset, demokratikleşme ve partiyle ilgili sorunlarla başetmek için neler önerdiklerini göreceğiz. Ancak, önce Sovyet ekonomisinin en sorunlu sektörlerinden birine, tarım sektörüne bakmamız gerekecek.

(Devam edecek)

Bu gidişi tersine çevirmek şart oldu

İşçi sınıfının, emekçi yığınların durumu açlık sınırına dayanmıştır. Petrol-İş Sendikası'nın yaptığı anketin sonuçları, bu durumu açıkça gözler önüne sermektedir. Artık işçi sendikalarının şapkayı önlerine koyup düşünmelerinin zamanı gelmiş, geçmektedir. Tabana güvenen, onun, hakları için militan eylem isteğine yanıt veren bir sendikal hareketin, bu gidişi tersine çevirme olanakları bugün her zamankinden daha fazladır. Böyle bir hareketin önünde ne yasalar, ne yasaklar dayanabilir.

Türk-İş'e bağlı Petrol-İş Sendikası, üyeleri arasında yaptığı geniş çaplı bir anketin sonuçlarını "Üyelerimizin yaşam koşullarından rakamlar" isimli bir broşürde yayınladı.

Petrol-İş üyelerinin üçte birine yakınını kapsayan 22 bin 410 kişinin katıldığı anketin sonuçlarına göre, bir ailede kira düşüldükten sonra kişi başına düşen parayla yarım ekmek ve 70 gram beyaz peynir alınabilmektedir. O da başka ihtiyaçlara hiç para ayrılmazsa! Anket sonuçları gerçekten ibret vericidir.

Anket sonuçlarına göre, bu işkolunda 1985 yılında ortalama aylık ücret net 44 bin 208 lira, ortalama kira tutarı ise 25 bin 621 liradır. Kira çıktıktan sonra bir işçinin eline ortalama 18 bin 587 lira kalmaktadır.

Gene anket sonuçlarına göre, petrol işkolunda çalışan işçiler ortalama 4-5 kişiye bakmak zorundadır ve elde kalan 18 bin 587 lira ile işçi ailesinin beslenme, giyim, ulaşım, ısınma, aydınlanma, eğlence, eğitim vb. ihtiyaçları karşılanmak zorundadır.

Petrol-İş'in yaptığı anketin bazı sonuçları şöyle:

— Her işçi ortalama 4-5 kişinin geçimini üstlenmiş durumdadır. Ve her ailede en az iki işsiz bulunmaktadır.

— Sendika üyelerinin yarıdan fazlası son işinden önce 3 yıl işsiz kalmıştır.

— Bu sendika üyelerinin yüzde 42'sinin evi var. Ancak bu evlerin yüzde 43'ü gecekondudur.

— Evi olmayan işçiler aylık ücretlerinin ortalama yüzde 61'ini ev kirasına veriyorlar.

— Bu sendika üyelerinin gerçek ücretleri 1977-1985 yılları arasında yüzde 55 gerilemiş.

Rakamlar petrol işkolunda çalışan işçilerin durumunu ortalama olarak gözler önüne seriyor. Yani ortalamanın altında olanlar da var.

Bu rakamları Türkiye geneline uzattığımızda ortaya daha vahim bir durum çıkıyor.

Bir kere bu anket her şeyden önce işi olan bir "mutlu azınlık"ın durumunu yansıtıyor. Türkiye'de sayıları çalışanların misliyle üstünde olan bir işsizler yığını var.

İkincisi petrol işkolu, özellikle yabancı petrol şirketlerindeki ücretler nedeniyle ortalama ücretlerin göreceli olarak yüksek olduğu bir işkoludur. Anket, hem bu işkolunun göreceli iyi durumu, hem de ankete katılanların sendika üyesi olmaları nedeniyle ülke genelinin üstünde bir sonuca sahiptir.

Ankete göre, ortalama aylık ücret 44 bin 208 lira çıkmıştır. Bugün Türkiye'de asgari ücret brüt 41 bin 400 lira, ele geçen miktar ise 28 bin 37 liradır. Bu bile ücretlerin alt sınırını yansıtmaktan uzaktır. Sigortasız, sendikasız çalışan önemli sayıda işçi ve çocuk işçi asgari ücretin de altında ücretlerle çalışmaktadır.

Görüldüğü gibi, Petrol-İş üyelerinin durumu bir dramsa Türkiye işçi sınıfının durumu, bir trajedidir.

Türkiye bugün bir açlar ülkesidir. İşçi sınıfının sömürüsü fiziksel sınırının bile çok altındadır.

Türkiye'de işçileri açlık ve sefalet düzeyinde sömürürken Afrika'daki açlara yüreği hiç dayanamadı burjuvazinin(!) Ama gerçek hiç de öyle değil. Gözü dönmüş finans-kapital Türkiye işçi sınıfının sömürüsüyle yetinemediği için dışa açılma, emperyalistleşme histerisiyle kıvranıyor. Afrika'daki İslam ülkelerine de gözünü dikmiş bulunuyor. Açlara yardım diye toplayacağı paraları hem doğrudan emperyalistleşme amaçları için kullanmayı hem de İslam ülkeleri arasında sempati toplamayı amaçlıyor.

Petrol-İş Sendikası'nın anketi, gerçek ücretlerde en büyük gerilemenin 1980 yılında olduğunu ortaya koyuyor. Gerçek ücretlerde 1983 yılında bir duraklama ortaya çıkıyor ama 1984 ve 1985 yıllarında yine gerileme devam ediyor.

Bu durum bir yanıyla Özal'ın enflasyon konusundaki iyimserliğinin kofluğunu öte yandan işçi sendikalarının önündeki görevleri gösteriyor.

Ağır yenilgi koşullarında, ücretlerin düşmesi anlaşılır birşeydir. Ancak işçi sınıfının yeniden güç toplayıp alanlara çıktığı, üstelik sonsuz bir savaşım azmiyle dolu olduğunu açıkça dile getirdiği koşullarda, yasalar el vermiyor diye işçi sınıfının açlık ücretleriyle yaşamasına artık boyun eğmemek gerekiyor.

Bugün burjuvazinin kendisi bile işçi sınıfına dayattığı koşullar karşısında dehşete düşmekte, bu koşullardan egemenliğini alt üst edecek bir isyanın patlayabileceği korkusuyla titremektedir.

Geçtiğimiz yıl bu aylarda açıklanan Koç Gurubu'nun 1985-89 yıllarını kapsayan "Uzun vadeli plan"ında, işçi ücretlerinin 1985'ten itibaren artacağının hesap edildiği ancak bunun gerçekleşmediği belirtiliyor. Ama Koç'un uzmanlarının işçi ücretlerinde artış beklediği yıl ücretler yine gerilemeye devam ediyor.

Aynı planda, 1985 içinde olmayanın 1986-1987 yıllarında olacağı varsayılıyor ve bu yıllarda yeniden "hızlı" artışların beklenmesi gerektiği belirtiliyor.

Hepimiz biliyoruz, 1986 da gerçek ücretlerin gerilemeye devam edeceği bir yıl olacak.

Artık işçi sendikalarının şapkayı önlerine koyup düşünmelerinin zamanı gelmiş, geçmektedir. Tabana güvenen, onun hakları için militan eylem isteğine yanıt veren bir sendikal hareketin, bu gidişi tersine çevirme olanakları bugün her zamankinden daha fazladır. Böyle bir hareketin önünde ne yasalar, ne yasaklar dayanabilir.

Nurten Keskin

Konferans kararlarını yaşama geçireceğiz

Süleyman Sakalı

Bazı konular var ki ne kadar tekrarlanırsa tekrarlansın, ne kadar değişik açılardan ele alınırsa alınsın yine de "artık bu konuda birşey yazmak gerekmiyor, her yönü işlenmiş" diyerek bir kenara bırakılamıyor. Komünist partisinde merkeziyetçiliğin yeri ve önemi de bu konulardan biri. Bu konu *İşçinin Sesi*'nin sayfalarında defalarca, hem de son derece açık ve duru bir şekilde işlendi. Ancak partimizin III. Konferansı kararlarının ışığında bu konuya — bazı temel doğruları belki yüzüncü kez yineleme pahasına da olsa — dönmekte yarar vardır.

Burjuva ideolojisinin zehirleyici etkisi *süregendir*. Dolayısıyla, burjuva ideolojisinin zehirli atmosferi içinde ideolojik saflığını korumak ve sürdürmek isteyen bir partinin her yönden sızmaya çalışan burjuva ideolojisine karşı savaşımı da süregen olmak zorundadır. Zaferi bir kez kazanmak yetmiyor. Her gün yeniden kazanmak, sürekli kazanmak gerekiyor.

"Kapitalizmde yaşayan her insan ya da örgütün kendini ne denli güçlü sanırsa sansın her an burjuva ideolojisinden etkilendiğini bir an unutmazsak, bunu Marksizmin temel sorunlarından biri olarak aklımızda tutarsak, oportünizmle savaşımın sürekliliğini derinden kavrarız." (R. Yürükoğlu, *İşçinin Sesi*, "Marksizmi Daha İyi Öğrenmeye ve İşçiye", sayı 298)

Aynı konulara tekrar tekrar dönmek, doğruları yinelemek, anlayışları derinleştirmek ve kalıcılaştırmak hem parti üyeleri hem de işçi sınıfı açısından büyük önem taşıyor.

Türkiye'de son aylardaki "Sosyalist Parti" tartışmalarında işçi sınıfı adına konuştuğunu ileri sürerek "kanatları olan parti", "demokratik parti", "merkeziyetçi olmayan parti" vb. fikirleri savunanların da alkışlandığını gözden kaçırmamak gerekir. Ayrıca TKEP gibi kendine komünist adını yakıştıran bir örgütün, "biz böyle parti istemiyoruz" diyerek *İşçinin Sesi*'nde enformasyonun ademi-merkeziyetçiliği konusunda belirtilen Leninci görüşe karşı çıktığını da vurgulamakta yarar var. TKEP açıkça yazmış ama aynı görüşü paylaşan örgütler çoktur. Kimisi üstü kapalı yazıyor, kimisi yazmadan uyguluyor. Sonuçta tüm yapılanlar ve yazılanlar işçi sınıfının bilincini bulandırıyor, onu en değerli silahından yoksun bırakma çabalarına harç koyuyor. Kim ne niyetle yaparsa yapsın özünde bütün bunlar bir rastlantı değildir.

TKP-İşçinin Sesi III. Konferansı

III. Konferans belgelerinde "Yeni dönemin örgütsel stratejisinin özü, odak noktaları ve belgileri" başlığı altında stratejinin özünün "partinin işçi sınıfına oturması" olduğu belirlendikten sonra bu stratejinin odak noktaları şöyle sıralanıyor:

a. Parti kadrolarının işçileşmesi

b. Pilot bölgelerde, belirlenmiş işçi kesimi içinde örgütlenme

c. Merkeziyetçi işleyişi geliştirme.

Bu odak noktalarının her birinin bir diğeri kadar önemli olduğunu gözden kaçırmadan "merkeziyetçi işleyişi geliştirme" üzerinde durmak istiyoruz.

Merkeziyetçi işleyişi geliştirme

Savaşmak için kurulan her örgüt, her savaş örgütü merkeziyetçi olmak zorundadır. Komünist partisi işçi sınıfının burjuvaziye karşı savaş örgütüdür. Böyle olmak zorundadır. Öyleyse o mutlaka ve mutlaka merkeziyetçi olacaktır. Komünist partisi ayrıca, bağımsız, tek ve doğru bir ideoloji temelinde tek bir yumruk gibi vurabilen bir parti olmak zorundadır. Emine Engin yoldaşımızın geçtiğimiz aylarda yükselen "sosyalist parti" tartışmalarıyla ilgili yazısında çok güzel bir şekilde belirttiği gibi, "sınıfın savaşımını ülke çapında birleştirecek, düzeni değiştirebilecek, devrimci, dolayısıyla esas olarak merkeziyetçi ama merkeziyetçiliği olabildiğince demokratik olan bir parti gerekiyor." (Emine Engin, *İşçinin Sesi*, sayı 309)

İdeolojik birlik

Partimizin bugün vardığı noktada geri dönüp baktığımızda her türlü merkezi işleyişin temel taşı ve her aşamada vazgeçilmez ögesi olan ideolojik birliğin partinin kollektif bilincinde ne denli köklü yer tuttuğunu kıvançla görüyoruz. Bu nedenle, III. Konferans'ın "güçlü yanlarımız" başlığı altında en başta belirttiği "1. Partimizin en güçlü olduğu alan, ideolojik ve siyaset. 2. bunlara bağlı olarak, merkez organ ve yayınlardır. 3. Deneyimli ve yenilikçi, hatalardan öğrenebilen, teorik derinliğe sahip bir liderlik vardır." saptaması son derece doğru bir değerlendirmedir.

Partimizin merkeziyetçi yapısını geliştirme yolunda bundan böyle atacağımız adımların sağlıklı bir temele oturmasının güvencesi de ideolojik birliğin öneminin bilinçlere yerleşmiş olması ve merkez organ, yayınlar ve liderlik ile birlikte bir bütün oluşturmasıdır. Bu nedenle burada bir parantez açıp şunu belirtelim: Bu bütün *İşçinin Sesi* demektir ve bu bütüne *rağmen "İşçinin Sesi"*ci olmak mümkün değildir. Bugüne kadar böyle bir yoldan yürüyebileceklerini sananların kısa bir süre sonra nerelerde kayboldukları, gerek Geçici Yol Arkadaşları, gerek Kayboluş Yolu ve gerekse de onun ardından çıkanların serüvenlerine bakarak görülebilir.

Her konudaki birlik gibi ideolojik birlik de her an ve sürekli olarak yeniden sağlanmak, korunmak, geliştirilmek ve beslenmek ister. Ancak yıllar içinde önemli derecede kök salmış ve sürekli yenilenme sürecini yaşamış olması gelecek için güçlü bir güvencedir. Yeter ki yöneticiden yeni üyeye kadar her partili bu alanda da üstüne düşeni görevi üstlensin.

Biz emrivakilerle karşılaşmamak, gelişmelere tam egemen olmak istiyoruz. Bunun için gerekli mekanizmaları yaratacağız. Ama bunları en etkin biçimde yarattığımızda herşeye müdahale edecek miyiz? Hayır. Parti örgütlerinin ve üyelerinin her kademede insiyatifini canlı tutmanın, geliştirmenin gücünü çok iyi biliyoruz. Parti merkezi müdahale etme yetkisini *ve* silahlarını *elinde bulundurmalıdır. Gerçek merkeziyetçilik budur.*

Merkeziyetçilik

III. Konferans merkeziyetçiliğin arttırılması gerekliliğini vurgularken bunun yukarıda kısaca değindiğimiz ideolojik birlik anlayışı temelinde ele alınacağını veri saymıştır. Zaten aynı anlayış 5(1). Kongre'de de şu sözlerle dile getirilmiştir:

"Önümüzdeki dönemde, örgütsel büyümenin gerektirdiği şekilde, merkeziyetçi yapımızı güçlendireceğiz. Ancak emir-komuta zinciri, otorite kullanımı gibi örgütsel önlemler tek başlarına tam anlamıyla merkeziliğin sağlanmasında yeterli olamazlar. Gerçek anlamda merkezi yapının kurulmasının temel yolu, *bizim koşullarımızda*, yönetici yoldaşların kafalarını kazanmaktan, partinin ideolojik birliğinden geçer." (TKP-*İşçinin Sesi*, 5(1.) Kongre — Belgeler, s.53)

Ancak bugün partimizde merkeziyetçiliği bir adım daha ileri götürmek için, bu anlayış temelinde örgütsel çalışmamızda geliştirilecek yönler, altı tekrar tekrar çizilecek noktalar vardır.

Bu konuya geçmeden önce demokratiklik ve merkeziyetçilik konusunda da bir yineleme yapalım.

Konferans, merkeziyetçilikle demokratikliğin ilişkisini R. Yürükoğlu yoldaşımızın *İşçinin Sesi*'nin 300. sayısında, şimdiye kadar bu konuda yazıların tümünden söz ederek son derece net ve duru bir şekilde özetlediği şu anlayış temelinde ele almıştır:

"Bir kez, merkeziyetçilik demokrasinin karşıtı değildir. Kim diyorsa yanlış diyor. İkincisi, bürokrasi özerkliğin (eski deyimiyle ademi-merkeziyetçilik ya da otonomi) karşıtı değildir. Merkeziyetçilik, özerkliğin (ademi-merkeziyetçiliğin, otonominin) karşıtıdır. Bürokrasi ise demokrasinin karşıtıdır. Aralarında çok yakın ilişki ve geçişler vardır. Hatta öyle ki Lenin, 'demokrasiye *karşı* bürokrasi aslında özerkliğe *karşı* merkeziyetçilik demektir' diyor. (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.7) Ancak neyin neye karşıt olduğunu unutmayalım.

"(...)

"Merkeziyetçiliğe karşı özerklik, Marksizme karşı oportünizmin örgütsel ilkesidir." (R. Yürükoğlu, *İşçinin Sesi*, "Örgüt Konusunda Sekiz Soru", sayı:300)

İllegal bir partide demokratikliğin hangi düzeyde varolduğu, böyle bir partide demokratikliğin hiçbir zaman tam uygulanamayacağı konuları yayınlarımızda birçok kez ele alındı, parti belgelerinde, tüzüğümüzde tüm açıklığıyla belirtildi. Mutlaka daha yazılacak yönleri, yinelenecek yanları vardır. Ancak şu anda üstünde duracağımız konu merkeziyetçiliktir.

Doğru bir merkeziyetçilik demokratiklikle çelişmediği gibi *bürokratizme* karşı da en etkili önlemdir. Öyleyse merkeziyetçiliği doğru anlamak can alıcı önem taşıyor. Burada biraz uzunca bir bölümü R. Yürükoğlu yoldaşımızın "Örgüt Konusunda Sekiz Soru" başlıklı yazısından olduğu gibi aktarmak istiyoruz.

"Bu arada, yayınlarımızda üzerinde yeterince durmamakla yanlış yaptığımız çok önemli bir başka önleme de burada değinelim. (Önümüzdeki sayılarda Merkez Organ bu konuyu ele alıp işlemelidir.) Biz hep merkezi bilgilendirin, mektup yazın diyoruz ama başka bir açıdan diyoruz. Oysa bakın Lenin bunu hangi açıdan diyor.

"Lenin, örgüt işleyişini geliştirdiği en önemli yazılarından biri olan 'Örgütsel Görevler Üzerine Bir Yoldaşa Mektup'ta şu fikirleri dile getiriyor: *'Parti örgütlenmesi ve bütün parti çalışması hakkında son derece önemli bir ilke'* vardır diyor ve şunları söylüyor: 'Hareketin ve proletaryanın devrimci savaşımının ideolojik ve pratik liderliğinde olabilen en geniş merkezilik zorunluyken, parti merkezini ve dolayısıyla bir bütün olarak partiyi (çünkü merkez parti bütününü temsil ediyor) hareket hakkında bilgilendirmede ve partiye karşı sorumlulukta olabilen en geniş merkez dışılık (ademi-merkeziyetçilik) gerekir.' (Lenin, *agy*, c.6)

"Biz işte bunu yapmıyoruz. Birisi sekreterinin üstündeki bir yoldaşa yazılı ya da sözlü birşey iletti mi, birşey konuştu mu, 'neden sekreteri atladın?' diye soruyoruz. Oysa Lenin, bütün hareket ve bütün örgüt hakkında olabilen en geniş şekilde merkeze mektup, haber her neyse göndermek diyor. Hareketin yönetimini merkezileştirmeliyiz, aynı zamanda ve de tam bu nedenle, çünkü bilgilendirme olmadan merkezileşme olanaksızdır, tek tek üyelerin partiye haber, bilgi göndermesini, partiye karşı sorumluluğunu olabildiğince merkez dışı yapmalıyız. Bu merkez dışılık devrimci merkeziliğin en önemli önkoşuludur ve en temel dengeleyicisidir. O hücrede ne oluyor, şu okuma gurubunda kimler var, o ne yapıyor, bu ne yapıyor, bütün bunlar hakkında merkeze bilgi gelmeden o merkez zaten merkezi olamaz. Tabandaki merkez dışılık işbölümünün öteki yüzünden başka birşey değildir. Bu açıdan çalışmalarımızı gözden geçirmemizde yarar vardır.

"Tüzüğümüzde 'komünist sorumluluk' diye bir kavram vardır. Lenin bunu, yukarıda sözünü ettiğimiz alıntıda 'partiye karşı sorumluluk' sözleriyle anlatıyor. Bunu da önlemler arasında ayrı bir madde olarak yazabiliriz: *Partiye karşı sorumluluğun arttırılması*. Partiye karşı sorumluluğun arttırılmasını şöyle anlıyoruz. Bir parti üyesi gelip ben %10 değil, %15 kesenek vermek istiyorum dediği zaman bunu yapabilir. Ona bu sorumluluğun verilmesi gerekir. Ya da gidip şuradaki 10 kişiyi örgütlemek istiyorum dediğinde, bu sorumluluğu istiyorsa, ona bu konuda sorumluluk, insiyatif verilmelidir.

"Bazı yoldaşların, partiyi bilgilendirmede ademi-merkeziyetçiliğin, herkesin her konuda merkeze bilgi vermesinin pratikte nasıl işleyeceği hakkında endişeler taşıyabileceği açıktır. İnsanın kendi organında dile getireceği birşeyi aynı zamanda bir de merkeze iletmesi...

"Ne var ki, tam da bu nedenle, merkezi bir parti olmak istiyorsak, enformasyonun ademi merkezi olması gerekiyor. Çünkü illegal bir partide yönetimin, altlarda neler olduğundan çoğu zaman haberi bile olmayabiliyor. Örneğin bir bölgede şanssız bir durum var, yersiz biri sekreter olmuş ve bazı yoldaşlarının hakkını yiyor. Partide bilgilendirme Lenin'in dediği gibi işlerse bu çeşit olayların önüne geçilir. Böyle işlerse yönetim kadroları tümüyle tanır.

"Parti içinde bir tuhaf insan bir hücrede sekreter olursa onun o tuhaflığından kuşkulanan, ya da

kendisine haksızlık yapıldığını düşünen bir üyenin parti hiyerarşisine uygun davranması, kendi üstünü atlamaması gerekmez mi?

"Yapılması gerekeni, tutulması gereken yolu Lenin açıkça ve uzun uzun yazmıştır. Bize düşen bu yazılanları anlamaya ve *ilkesel* dediği bir konu olduğu için, uygulamaya çalışmaktır. Bu nasıl yapılır? Bir kez, şu 'üstünü atlamak' fikrini kafalardan yok etmek gerekir. 'Üstünü' atlıyor da ne yapıyor? Onun 'üstüne' gidiyor. Buna karşı çıkmak, yazımızın başında değindiğimiz 'bürokratik ademi-merkeziyetçilik', şeflik, dükalık anlayışı olur. Hiç öyle bir kavram yok. Bu, Bolşevikler kadar deneyimli olmayan bir partide, yersiz ve hatta kariyerist bazı davranışlar, hatta güvenlik riskleri getirebilir. Fakat bunun önlemleri bulunur ve ne olursa olsun bu yolun partiye kazandıracağı, verebileceği zarar yanında dev bir ağırlık taşır. Bu kapı açık tutulmalı, her partili bunu hakkı olarak bilmelidir. O zaman pekçok şey düzgün gider.

"İşçi muhabirlerle ilgili olarak gazetede son sayıların birinde bir alıntı yayınlandı. Tam da bundan söz ediyor. Parti organlarından geçmeyen enformasyon, doğrudan enformasyon! Oradan da geçsin ama bu enformasyonun önemi bambaşkadır. Ve bu, gizlilik kurallarına dikkat edilerek yapılabilir. Lenin burada posta yöntemini öneriyor. Yalnızca parti organlarından gelen enformasyon *çok büyük, çok tehlikeli bir tekeldir.* İki kanalın birlikte işlemesi gerekir. Bu anlayış tüzüğümüzde çok açık yazılmış bir madde olarak vardır. Sorun bu maddeyi yeterince geniş uygulayabilmektir." *(agy)*

Ne kadar açık bir dille yazılmış. Evet, üstünü atlamak fikrini kafalardan yok etmek gerekir. Ayrıca en yetkili organ olarak partinin bütününü temsil eden Kongre tarafından *seçilerek* görevlendirilen Merkez Komitesi'nin de her kademede her türlü müdahaleye tam yetkili olduğunu da kafalara köklü bir biçimde yerleştirmek gerekir.

Anlayışı özetlemeye çalışalım:

1. Tüzük, kongre tarafından seçilen MK'ya tam yetki verir.

2. MK'nın bu yetkiyi hayatta *kullanabilmesinin* önkoşulu enformasyon akışı, kanallardan süzülüp gelen enformasyon değil (o da olsun) en geniş ademi-merkezi enformasyon akışıdır.

3. MK her kademede parti örgütü ve partili ile doğrudan ve her an bağ kurma, uygulama yapma vb. yetkisine sahiptir.

Dolayısıyla, MK'nın merkeziyetçiliği ne derecede nasıl uygulayacağı,

1. Tüzük çerçevesinde tam yetkili kılınması,

2. En geniş ademi-merkeziyetçi enformasyon akışı ile bu yetkiyi kullanabilir durumda olması *temelinde,*

3. MK'nın saptayacağı şekil-; de olur. Yani herşeye karışır ya da karışmaz. Karışma ile karışmama oranını koşullar belirler.

Merkeziyetçiliği arttırmak

III. Konferans merkeziyetçiliği arttıracağız diyor. Bunun üstünde durmak gerekir.

Kongrede onaylanan tüzüğümüz partimizi, bir komünist partisinin olması gerektiği gibi merkeziyetçi yaptı. Bundan ötesi ne olabilir. Tüzüğü tek bir maddeye indirip "MK herşeye yetkilidir" demek mi? Böyle olmadığına göre söylenen nedir, boş laf mı? Elbette hayır. III. Konferans'ın söylediği, bu merkeziyetçiliğin uygulamadaki eksik yönlerinin düzeltilmesidir.

Peki bu her işe karışacağız mı demek? Hayır. Her işe karışma ve doğrudan karışma yetkisi MK'ya tüzükle verilmiş. İsterse karışır ama her işe karışmak gerekir, öyleyse karışacağız demiyoruz.

Peki, hem yetki açısından merkeziyetçiliğin artması söz konusu değil, hem de her işe karışmayacağız, öyleyse artacak olan nedir ve nasıl olacak? Cevabı açıkça verelim. Her işe karışabilir duruma *pratikte* gelmek. Yani her yetkiyi kullanabilir duruma gelmek için gerekli mekanizmaları geliştirmek.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bunun için en başta enformasyon akışının düzenlenmesi gerekir.

İkincisi, elinde her türlü enformasyon toplanmış olan bu merkezin (ki yalnızca bunu sağlamak için bile somut mekanizmalar, araçlar, örgütlenmeler gerekir) karışmalıyım dediği her şeye ulaşabilmesini sağlayacak araç, gereç, kadro ve mekanizmaları yaratmak gerekir. Bu, pratik olanak demektir. Bir yerde bir durum mu var, derhal oraya bir görevli gönderip yerinde inceleme ya da müdahale etmek gerekir diye mi düşünülüyor, derhal yapılabilmeli. Bir yerden ek bilgi vb. mi gerekiyor, derhal elde edilebilmeli. 1 ay beklemek zorunda kalmadan.

İşte önümüzdeki dönemde bu araçları, bu işleyişleri kurmak gerekiyor. Bu da mali kaynak, araç, gereç, kadro ve bunların en verimli biçimde kaynaştırıldığı örgütsel mekanizmalar yaratmak demektir. Bunları yapmalıyız.

Daha önce nasıldı? Bizler hep merkeziyetçi olduğumuzu söyledik. Örneğin, daha en başlarda, Ağustos 1979'da *Parti Disiplini* kitabında şöyle deniyor:

"Parti örgütlenmesi, döneme ve özgül koşullara göre değişen oranlarda merkezidir. İllegal konularda merkeziyetçilik çok ağır basar. Legal durumlarda parti içi demokrasi her yönüyle daha kolay işler. Ama parti her zaman merkeziyetçidir, öyle olmalıdır." (C. Silahtar, *Parti Disiplini,* s.23)

Ama kongreye kadar tüzüğümüzde biraz çelişkili bir durum söz konusuydu. Kongre, yeni tüzüğü onaylayarak bu duruma son verdi. Merkeziyetçi olduk. (MK'nın da Kongre'de seçilmesiyle *demokratik merkeziyetçi)* Ne var ki, merkeziyetçiliği günlük yaşamda *realize edecek* mekanizmaları yaratmadan merkeziyetçi olmak bizi, Yürükoğlu yoldaşın dediği gibi, bunu sağlamak için zorunlu olarak tek bir (en önemli ve her zaman önemli) yönteme bağladı.

Biz emrivakilerle karşılaşmamak, gelişmelere tam egemen olmak istiyoruz. Bunun için gerekli mekanizmaları yaratacağız. Ama bunları en etkin biçimde yarattığımızda herşeye müdahale edecek miyiz? Hayır. Parti örgütlerinin ve üyelerinin her kademede insiyatifini canlı tutmanın, geliştirmenin gücünü çok iyi biliyoruz. Parti merkezi müdahale etme *yetkisini* ve *silahlarını* elinde bulundurmalıdır. Gerçek merkeziyetçilik budur.

10. Özveri Taarruzu'muz önümüzdeki haftalarda başlıyor. Hepimiz bu taaruzun, III. Konferans'ın önümüze koyduğu örgütsel görevleri yerine getirebilmemiz açısından taşıdığı önemi derinden kavrayalım.

FİLİPİNLER'DE 'BALAYI' UZUN SÜRMEYECEK

Markos'a karşı Aquino'yu destekleyen yığınların, Aquino'ya karşı dönecekleri gün çok uzak değil.

Filipinler'de Aquino hükümetinin iktidara gelişinin üstünden altı aydan fazla bir zaman geçti. Aquino, Marcos'u devirip iktidara gelirken iki temel güce yaslanmıştı. Bunlardan birincisi, doğru bir komünist alternatifin yokluğu sayesinde, reformlar, özgürlükler ve daha iyi iş ve yaşam koşulları vaatleriyle arkasına almayı başarabildiği halk yığınlarıydı. Diğeri ise, Filipinler kapitalizmini, sopa siyaseti uygulayan Marcos diktatörlüğünün beslediği sosyal patlamalardan kurtarabilecek tek yolun reformlar siyaseti olduğunu gören, bu nedenle Aquino'yu destekleyen geniş burjuva kesimlerdi. Aquino, aynı nedenle dış ülke burjuvazilerinin de desteğini kazanmıştı.

Aquino, reform vaatleriyle Filipinler'i devrimin eşiğinden döndürmeyi başardı. Ama altı ayı aşkın bir süredir iktidarda olduğu halde, ne halk yığınlarını, ne de burjuvaziyi memnun edebilecek bir program, programı bırakalım bir perspektif ortaya koyabilmiştir. Bugün Filipinler'de hem halk yığınları hem de burjuvazi arasında Aquino hükümetine karşı hoşnutsuzluk duyguları yükselmektedir. Sonuç olarak Filipinler kaynamaya devam etmektedir.

İşçi sınıfı sendikal eylemleri yükseltiyor

11 Ağustos tarihli *Newsweek* dergisinde yer alan bir habere göre Filipinler'de, son altı ay içinde grevlerde kaybedilen işgünü sayısı 3 milyonun üstündedir. Ve bu rakam, Marcos diktatörlüğüne karşı savaşımın sürdüğü geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 120 fazladır. Filipinler işçi sınıfı, Aquino hükümetinin vaat edip vermediği ekonomik-demokratik hakları için savaşmakta, yığınlar arasında daha sol bir hükümet arayışı hızlanmaktadır.

Öte yandan, Aquino hükümetinin halka kırıntılar, özgürlükler vermeye nefesinin olmaması, Marcos yanlısı güçlerin de ekmeğine yağ sürmektedir. Bu kesimler "devrimin"(!) halka hiçbir şey vermediği propagandasını yaparak etkinliklerini güçlendirmeye çalışmaktadırlar.

Burjuvazinin eleştirileri

İşçi sınıfının, emekçi yığınların huzursuzluğu, burjuva kesimlerle Aquino hükümetinin arasının açılmasına da neden olmaktadır. İşadamları, özellikle Çalışma Bakanı Augusto Sanchez'in izlediği siyasetin işçileri kışkırttığını, işçi sınıfının eylemlerinin yatırımcıları ve yabancı sermayeyi ürküttüğünü söylemektedirler.

Aquino, kendisine yöneltilen eleştirilerden bütün kötülüklerin köklerinin "yıllardır sürdürülen ekonomik yağma ve kötü yönetimden kaynaklandığını" söylemekle kurtulmaya çalışıyor. Ama, altı aylık bir iktidardan sonra istikrarsızlığı ortadan kaldıracak önlemler almak yerine onun köklerinin tarihi üzerine açıklamalar yapmakla yetinmek artık kabak tadı veriyor.

Filipinler burjuvazisinin Aquino hükümetine yönelttiği temel eleştiri, hükümetin, ekonomik bunalımdan nasıl çıkılacağını gösteren bir ekonomik-siyasal programa, böyle bir programın üstünde görüş birliğine sahip olmamasıdır. Tam tersine hükümet içinde çeşitli eğilimler cirit atıyor.

Yukarıda Çalışma Bakanı Sanchez'in işçilere karşı şimdilik "yumuşak" bir siyaset izlemekten yana olduğunu söylemiştik. Aquino hükümeti içinde bu siyasete şiddetle karşı çıkanlar var. Örneğin, Endüstri ve Ticaret Bakanı Jose Concepcion, işçi eylemlerinin işadamlarını ürküttüğünü, ekonominin gelişmesini dinamitlediğini ileri sürüyor.

Hükümet içindeki görüş ayrılıklarına bir başka örnek 24 Ocak kararlarına benzeyen yeni ekonomik siyaset ve onun bir parçası olarak gündeme gelen koruyucu gümrük duvarları konusundadır. Bugünlerde IMF'yle yeni bir kredi anlaşması görüşmelerini sürdüren Ekonomik Planlama Bakanı Solita Monsod IMF'nin isteği doğrultusunda yeni ekonomik programın hızla uygulanmaya başlanmasını, gümrük duvarlarının derhal kaldırılmasını istiyor. Endüstri ve Ticaret Bakanı Concepcion ise, bunun ciddi siyasal sonuçlar doğuracak geniş iflaslara yol açacağını söylüyor ve tedrici bir geçiş istiyor.

Filipinler yeni bir devrimci duruma gebedir

Filipinler burjuvazisi Aquino'nun önderliğinde devrimci durumu bastırdı ama ülkeyi istikrarlı bir ortama kavuşturamadı. Devrimci durumu yaratan ekonomik-toplumsal taban olduğu gibi duruyor. İşçi, emekçi yığınlar hakları için savaşımı yükselttikçe, yığınlara kırıntılar dağıtmaya nefesi olmayan burjuvazi arasında işçilere zorla özveri dayatacak "otoriter rejim" arayışları artıyor.

Bugün, Filipinler'de en azından sokakta bir demokrasi yaşanıyorsa, yığınlar sokaklara çıkıp istemlerini dile getirebiliyorsa, bunun nedeni, Marcos iktidarını deviren temel gücün halk hareketi olmasıdır. Filipinler ekonomisinin durumu gösteriyor ki, bu "balayı" uzun sürmeyecektir.

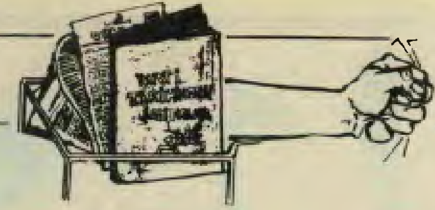
Aquino iktidarı, adına utanmadan "Özgürlük Anayasası" dediği anayasayla siyasal gücü, bu kez anayasal olarak, korkunç bir şekilde merkezileştirmiş durumdadır. Yeni anayasa siyasal iktidara neredeyse mutlak denilebilecek yetkiler vermektedir. İşçi sınıfı savaşımın yönünü siyasal iktidara karşı çevirdikçe, bu kez karşısında, anayasal yetkilerle donanmış bir iktidar bulacaktır.

Sonuç olarak Filipinler bugününden çok daha yüksek sınıf savaşlarına gebedir ve Filipinler'de kapitalizm altında bir istikrar ancak ve ancak emperyalistleşmeyle mümkündür. Filipinler burjuvazisi de bu gerçeğin farkındadır. Nitekim Ticaret ve Endüstri Bakanı, ekonomik olarak köşeyi dönmek için ülkenin önünde "büyük ihracat pazarları bulunduğunu" söylüyor ve şöyle diyor: "Büyüme potansiyeli buradadır." (*Newsweek*, 11 Ağustos 1986)

Concepcion'un sözünü ettiği "büyük ihracat pazarları" bugünün dünyasında Filipinler için bir hayaldir ama bu hayal bir gerçeği yansıtmaktadır.

Beyza Füsun

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

1930 yılında yayınlanan İnkilâp Yolu*'ndaki yazıları vermeye devam ediyoruz.*

Sovyetler İttihadı Komünist Fırkası'nın Komünist Beynelminel İcra Komitesi'ndeki Murahhaslar Heyeti'nin Faaliyet Raporu (II)

(Molotof yoldaş tarafından)

Bu haraketin sevkü idaresi için henüz mevcut almiyan fakat teşekkül etmekte olan kommunist fırkasının yaradılmasına zaruret vardır.

Çinde yeni bir inkilâbî yükseliş meşhuttur. Çin inkilâabımın hezimetinden nevmidane buhsetmiş olan bedbinleri ve zaif imanlıları vakıalar tekzip etti. Çinin 638 sancagından 241 Tanesini inkilâp hareketi ihata etmiştir. 1928 senesi nihayetinden beri 19 Sovyet ayaleti mevcuttur.

Sonra kızıl çin ordusunun 14 kol ordusu ve hesapsız taraftar başıbozuk kıt'alar vardır. Mücadele Sovyetler teşkilı için mücadele şiarı etrafında inkişaf ediyor. Vekayiin evvelki yükseliş devresinde kommunist fırkası henüz yetişmiş bir halde degildi. Halbu Ki hali hazırdaki yükseliş kommunist fırkasının bir çok felaketlerden sonra gittikçe daha ziyade kendisini topladığını ve inkilâp mücadelesini bolşevikçe sevku idare kabiliyetini ihraz ettigini gösteriyor. Bu ehemmiyeti çok büyük bir vakiadır.

Burjuva hükûmetinin sınıfî vasfı hiçbir zaman şimdi olduğu kadar kılıfsız çıplak şekillerde kendini göstermemişti. Burjuva nazırları ve burjuva siyasetinin idarecileri ayni zamanda en büyük ınhisar işletmelerinin de idarecileridirler. İngiliz işçi fırkasının hükûmeti ve Alamaniyada Herman Müller hükûmeti, bu söyledigimi nakzetmezler, bilakis onu yalnız teyit ederler. Burjuvazi lüzum görünce, hakimiyetini idame edebilmek ve işçileri gem altında tutabilmek için, hükûmetin başına sosyaldemokratları koyar. Daha 1910 da Lenin burjuvazinin hakimiyet icin olan mücadelesinde iki usule malik olduğunu kaydetmişti: cebrü şiddet usulü, "liberalism" usülü. Bu her iki usul şindi de faşism ve temerkuz hükûmetleri (sosyalistlerle burjuva fırkaları bir arada) şekillerinde kullanılmaktadır. Fark yalnız faşizmin cebrü şiddet usulünun gittikçe inkişaf etmesinden ve onun istinatgâhı olmasından ibarettir.

Birçok memleketlerde sosyaldemokratlarin rolu faşistleşmeğe fikriyat hazırlıgında bulunmaktir. Sosyal-demokratlık — sözde "hey'eti umumiyenin korunması" mevzuu bahis imiş gibi — burjuva hakimiyetinin korunması fikriyatını temsil eder, ve açıktan açıga proletarya menafiinin, sermayedarlıgın idamesinin menafiinin, sermayedarlıgın idamesinin menfeatlarına tabi tutulmasından bahseder. Büyük Britanyada MacDonald ın hükûmete gecmesi akibinde mensucat amelesinin ücretleri azaltıldı. Fransada Paul Boncour "memleketimin" menfaatleri ile "fırkamınkiler" yekdigerile tezat haline düştükleri takdirde bir dakika bile teraddat exmeden birincileri tercih edecegini açıktan açığa beyan etmişti. Bolşevisme karşı, proletarya hakimiyetine karşı, burjuvazi ile ittihat lehinde, faşistleşme yolunda yürüyen sosyaldemokratlıgın hatti işte budur.

Son zamanlar kommunist Beynelmileli saflarında da, hattı ile telif kabil olmıyan yanlış istintacata meydan veren "sol" temayüller, tekkecilik (sektarism) cereyanları kuvvetlendiler. "Solların" başlıca hatası sosyaldemokratlığın rehbertabakası ile henüz daha onunla beraber giden işçi kütlesi orasında hiçbir fark gözetmemesinden ileri geliyor. Bu vesile ile komintern, vazifemiz sosyal-demokratların arkasında duran işçileri rehberlerinden ayırmak oldugunu kat'iyetle ihtar etti.

1928 senesi sonlarındanberi inkilâbi haraketin neşvü nemasında kat'i bir hamle nazara çarpiyor. Evvelce büyük Biritanyada umumi grev gibi hadiseler — yalınız münferit tezahürlerdi. Hali hazırda Franzada, Büyük Britanyada, Müttehit Devletlerde, Avostralyada, Şark memleketlerinde ziyadeleşmesi bu hamlenin nakzı imkansız alametleridir. Bizzat grevler daima daha ziyade siyasi bir ehemmiyet kazanıyorlar. Fakat bir iktisadı vasıf taşıdıkları yerlerde, bile, onlar ekseriya kommunistlerin ve inkilâpcı sendikaların rehberliği altında cereyan ediyorlar ve patronlarin burjuva Devletinin ve sosyaldemokratlığın teşkil ettikleri ittifakı müsellese karşı haraket ediyorlar. Son zamanların muazzam tezahürleri ve işsizlerin hücumları inkilâbi filiyat evsafını taşıyorlar. Onlar ekseriya müsellah polis kuvvetlerile çarpışmalarla başlıyorlar veya bitiyorlar. Bu çarpışmalarda verilen kurbanların adedi büyüktur. Mesela yalınız Alamanyada 1929 senesinde 60 kişi öldürülmüş 1163 kişi yaralanmiş ve 2614 kişi hapsedilmiştir. Son iki senenin mayis mümayişleri ve 1 ağostos 1919 ve bu senenin 6 mart tezahürleri gibi fealiyetlerin beynelmilel haraket için müthis bir ehemmiyeti vardır. Hatta faşist İtalyada bile 3000 işçinin tevkif edilmiş olmasına ragmen Milanda işçilerin büyük bir kısmı grev yapmıştı.

Son zamanlar inkilâbi haraket gittikçe daha ziyade yoksul köylü unsurların cezbedilmesi ehemmiyeti haizdir. Lehistanda takriben 30 kazada yoksul köylülük mayis nümayişlerine iştirak etti. Yuanistanda köylülük müteaddit fealiyetlere iştirak etti. Bunlar ve müstemlike memleketlerindeki vakayi inkilâbi haraket yükselişinin gittikce daha büyük bir inkişafına medar olacak ve inkilabi yükseliş unsurlarını daha ziyade kuvvetlendirecektir.

Ayni zamanda sermayenin amele sınıfına karşı yeni bir tecavüzi haraketi başlıyor. Ücretlerin kısılması yalınız Alamanyada değil birçok memleketlerde tatbik edilecek. Müttehit Devletlerde de ücretleri tenkis için olan hazırlık siddetlenmiştir. Bundan naşi amele sınıfının iktisadi mücadelelerinin sevkü idaresi harikül'ade bir ehemmiyet kazanıyor. İktisadi mücadelelerin müstakillen sevkü idaresinin ve kütlevi proletarya haraketlerinde kommunist fırkalarının teskilat vaz'iyetlerinin takviyesinin ehemmiyeti de bundan maşidir.

Hali, hazırda başlıca vazife amele sınıfı ekseriyetinin kommunisme kazanılmasıdır. Fırkalar amele kütleleri her nerede bulunursa orada mücadele etmek mecburiyetindedirler. Kommunist fırkalarının amele kütleleri arasındakı nufuzunun büyümesi teşkilat itibarı ile farsin olunmalıdır. Buna mebui kommunist fırkalarının teşkilatlarının ikmali, kadrolar yetiştirilmesi, v. s. hususlarındaki fealyetin şiddetlendirmek vazifemızdir. Amele sınıfının ekseriyetinin kazanılmasında baş duşman oportunistlikir. Trotzkismin imhasından sonra sağ inhiraf haşlıca tehlikeyi teşkil ediyourdu ve etmekte devam ediyor. Ona karşı biz Alamanyada Müttehit Devletlerde, Isveçte, Büyük Biritanyada, Ceko-slovakyada, Polonyada, ve diger memleketlerde — hatırı ragilir güçlükler altında mücadele etmeğe mecbur olmuştuk. Ayni zamanda "sol" tekkeci zihniyete karşı da mücadele mecburiyetinde kaldık; bu zihniyyet bilhassa gençlik feşkilatlarında ehemmiyeti haizdi ve haizdir.

İki cephe üzerinde mücadele, kommunist Beynelmilelinin büyümesi için evvel ve ahir, en luzumlu mütekaddim şarttır.

Kommunist fırkalarının takviyesi etrafında cereyan eden mücadele amele sınıfının hükûmet iktidarını zaptetmek üzere olan mücadelesinin inkişafı tahminleri ile baglanmak mecburiyetindedir. Bu tahmin (perspektiv) 33 dile cevirilmiş olan kommunist Beynelmilelinin programında espabı mucibesi ile tespit edilmiştir. Cihan buhranı amele sınınfı önünde kuvvetli ihtimaller açıyor. Gecen devrede kommunist fırkaları mühim derecede kuvvetlendiler ve bu zafer için lazim gelen şeraiti yaratıyorlar. Geniş amele kütlelerinin haraketine istinaden yeni inkilâbi yükselişin proletarya inkilâbına tahavvül etmesi gayesine irişilecektir (üzün devam eden alkışlar).

Beynelminel havadisler:

Çinde ilk Sovyet hükümeti

Çin komünistlerinin zaferi

Çinde 1927 de kommunist fırkasının kızıl huvvetlerile zaptettiği Kanton şehrinde tesis edilup, ancak 24 saat mevcudiyetini muhafaza edebilen amele diktatorluğu. Çin inkilabı tarihinde yeni bir devre açmıştır. Bu teşebbüsün hezimeti ve binlerce kommunistin katliam edilmesi, o zaman, imanı zaif bir çok inkilâpcıları yese ve bedbinliğe düşürmüş; onlara inkilabin uzun seneler için geriye kaldığı hükmünü verdirmişti.

Filhakika Kanton vakayiini müteakip Çin inkilabı, iki dalga — iki inkilâbi hamle — arasındaki muvakkatî intizar ve yeniden toplanma devresine girmisti. Yahnız bunun uzun surecegini ve kommunist fırkasının bitap bir hale geldiğini iddia edenler yanılıyorlardı. Hakikatta bu, yeniden savlet etmek üzere, inkilap kuvvetlerinin bir "mola vermersi" kabilinden bir tavakkuftu.

Zaten duşman tarafı — milli ciler — daha müsait bir vaz'iyette bulunmaktan çok uzak idi. Kominternin o sıradaki tahlillerinde tespit ettiği veçhile, Kuomintangın, Çankayşekin riyaseti altında, husule getirdigini ilan ettiği vahdet, hemen dağılmağa mahkûm gayrimütecanis unsurlardan mürekkep, bir parça bohçasına benzer, şeklî ve zahiri bir birleşmeden ibaret idi. Her vilayete veya vilayetler grupuna bir militarist valinin hakim bulunduğu, mareşal Çansolinin maglubiyetinden evvelki devreye nispetle siyası ve iktisadî seraitte bazı şahislerden gayri, degismiş birşey yok gibiydi.

Nankin hükûmetinin tarzı teşekkülü ve istinat ettiği kuvvetlerin ictimaî terekküpü, eski sakıt militaristler idaresine el sürmek ımkânını ortadan kaldırıyordu. Hakimiyyetlerini temsil ettiği bir kısım derebeylerile müttefik büyük erazî sahiplerinin ve sermayedar burjuvazinin sınıf menfaatleri, onu imperyalisme muti, amele aleyhtan ve kommunistlere karşı tethişkâr bir siyaset takibine sevkediyordu. Ve onun bu siyasetini sabık Pekin diktatorunun siyasetinden ayırd etmek imkansızdı. İmperyalisme tabiiyyetten kurtulmak sahasında bir tek adım bile atılamamıştı.

Imperyalist Devletlerin himayesi altında, bu istikrarsız vaz'iyet bir buçuk sene kadar devam edebildi. Bu müddet esnasında, Nankin hükûmeti, imperyalist devletlere yaranmak ihtiacıla, açıktan açiga Soviyetler Ittihadına aleyhtar mütecaviz bir siyaset takip etti. Bu siyaset onu 1929 yazında, Sarki Çin demir yollarını işkal ve sovyet memurlarını ve tebaasını hapsetmek suretile Moskava hükümetine meydan okuma macerasına kadar sevketti. Muvazene ile muvazene sizlik arasında sallanan Nankin bu küstahane haraketile tam bir istikrarsızlık devresine girmiş oluyordu.

Malum olduğu üzere, beynelmilel bir karışıklığa meydan vermemek için Soviyetler ıttikadı, uzun müddet sabru tehammülden, sonsuz müzakerelerden sonra, bir hamlede çin jenarallarının sürülerini hezimete ugrattı ve Muddeni ve Nankini sarih haklarınıtanımağa mecbur etti. Bu maglubiyet ve ric'at üzerine Çankayşek hükümetinin itibarı tamamile kırılmış oluyordu.

(Devam edecek)

KAHROLSUN İŞÇİ DÜŞMANLARI

İŞÇİNİN SESİ YAZIŞMA ADRESİ: P.O.